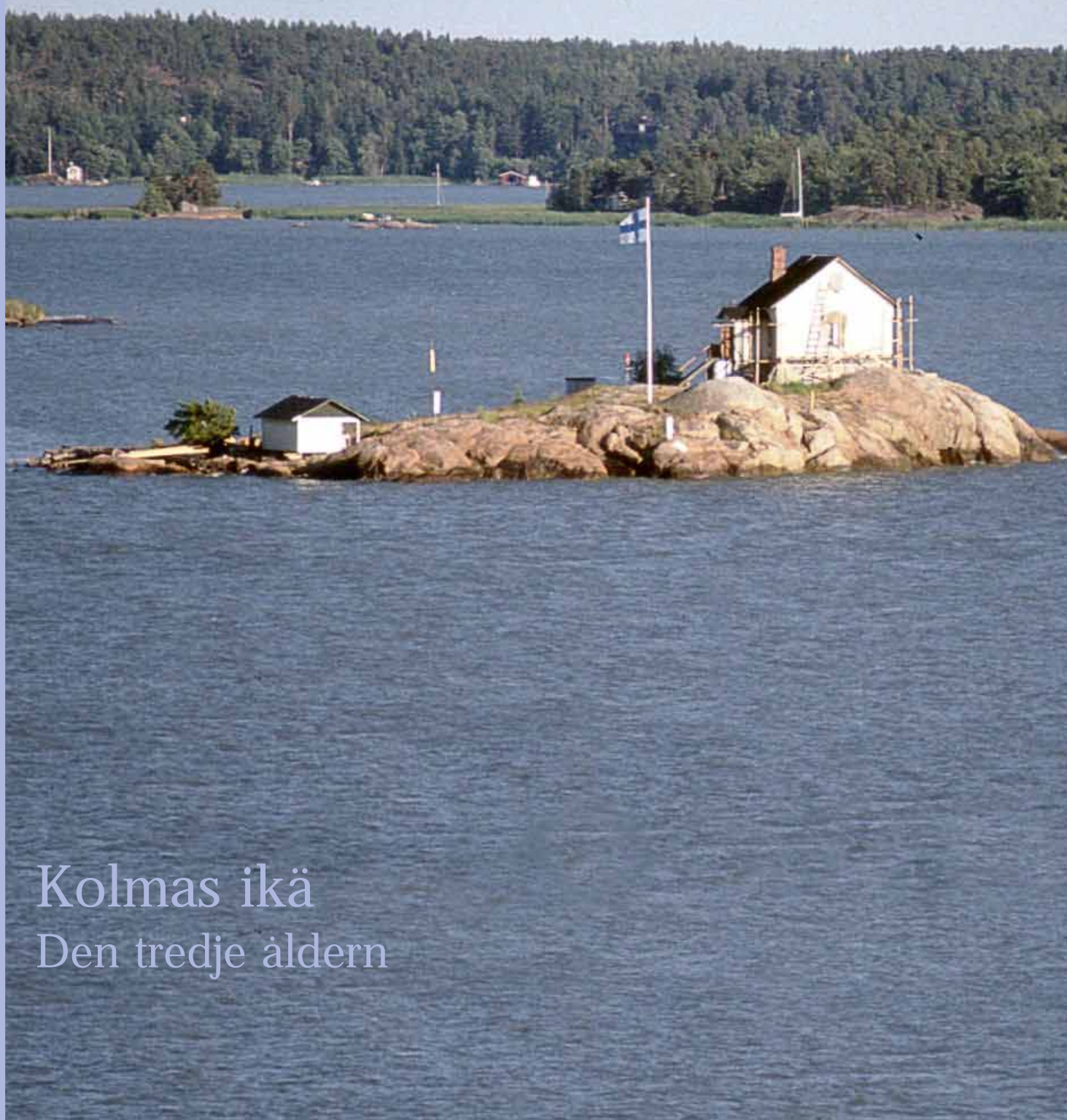

KansanOpisto

Folkhögskolan

3/2006

Kolmas ikä
Den tredje åldern

Resumé 3/2006

Temat för detta nummer är seniormedborgare och deras studiebehov. Chefredaktören påminner om att en åldrande befolkning får konsekvenser också för utbildningspolitiska beslut. "Dagens pensionärer är i regel mer utbildade och friskare än någonsin tidigare. Mångsidig utbildning och god hälsa möjliggör ett aktivt deltagande i olika sammanslutningars verksamhet, men många vill själva bestämma över sitt engagemang." Alla har det dock inte lika bra ställt: "Bland pensionärerna finns det också många som sedan 1990-talet slagits ut – och fortfarande slås ut – från arbetslivet till en så kallad arbetslöshetssluss och pension. Det handlar inte om en alldeles marginell grupp, och i värsta fall har de tappat förtroendet för samhället. Alla kommer alltså ingalunda att vara välbeställda seniorer som lever i överflöd." Chefredaktören kastar därför fram tanken på ett samarbete mellan folkhögskolor och medborgarinstitut för att utveckla seniorernas medborgarskolning. "Utbildningen skulle gå ut på att ge en sådan modern medborgarskolning som hjälper en äldre människa att klara av vardagen, stödjer en äldre människas vitalitet och stärker det sociala kapitalet. Folkhögskolorna och medborgarinstituten kunde utveckla verksamheten enligt behoven i sina regionkommuner."

Sinikka Larsén, ordföranden för ledningsgruppen på Senioruniversitetet vid Helsingfors universitet, skriver om seniorernas universitetsutbildning: "Senioruniversitetet slog rot i Finland 1985, idén kom från universitetet i Toulouse i Frankrike. Det internationella namnet är Tredje ålderns universitet, University of the Third Age. Namnet hänvisar till en åldersgrupp för vilken verksamheten är avsedd: seniorer i en aktiv och självständig livsfas efter avslutat arbetsliv före den faktiska ålderdomen och det vårdbehov den medför. I Finland används i dag två namn för den här verksamheten: Senioruniversitet och Pensionärsuniversitet." Hon fortsätter: "Det

är lätt att föra fram starka argument för varför det är bra att äldre människor studerar. Studierna har en stor betydelse för den själsliga vitaliteten. Gerontologerna har konstaterat att de äldre får de bästa förutsättningarna för att hantera sitt liv och leva ett självständigt liv om de ständigt upprätthåller och aktiverar sina psykiska resurser. Ett aktivt liv är ett friskt liv."

Kurssekreteraren **Kirsi Blomberg** vid Savonlinnan kristillinen opisto har intervjuat 94-åriga **Aarne Valkonen** som för ett par år sedan studerat på bibellinjen i skolans långa utbildning. Aarne Valkonens studierfarenheter är positiva och han tycker att folkhögskolelivet är intressant. Människan måste dock själv ha viljan att lära sig nytt.

'De äldres olika bildningsbehov' rubricerar planeraren vid undervisningsministeriet **Ville Heinonen** sin artikel. Han påpekar att arbetsmarknaden i Finland befinner sig i ett nytt läge efter krigen. "Åldrandet berör direkt samhällets och ekonomins strukturer som ansetts vara stabila och tvingar oss att ställa frågan hur en täckande och rättvis servicestruktur kan tryggas och hur den arbetsföra befolkningens välfärd kan tryggas även på en arbetsmarknad som ställer allt större krav på ökad produktivitet och kompetens." Han fortsätter: "I den sittande regeringens FoU-utvecklingsplan sägs bland annat att hela årskullen erbjuds en möjlighet för yrkesriktad utbildning minst på andra stadiet." Men han tillägger också att de äldres personliga och självupplevda behov har fått mindre uppmärksamhet. Å andra sidan menar statsrådet att utbudet speciellt inom det fria bildningsarbetet lämpar sig väl för den åldrande befolkningens bildningsbehov.

Katri Iivonen, ansvariga läraren för seniorernas utbildningsverksamhet vid Päivölan Kansanopisto konstaterar att seniorerna är fulla av vilja och motivation. **Marjatta Leponen**, kurssekreteraren vid Keski-Suomen Opisto, beskriver de praktiska arrangemangen vid seniorekurserna och påpekar att det är viktigt och

nyttigt med en gemensam lättsam pratstund som vägledning inför varje ny dag.

Utöver seniorerna finns det också unga vuxna på folkhögskolorna. Viceraktorn för Työväen Akatemia **Aarni Tuominen** berättar om de resor till Balkan den internationella linjen på hans skola har gjort i flera årtid. "Kändisen" **Jasmin Mäntylä** som studerat på turismlinjen vid Pohjola-opisto har intervjuats av skolans viceraktör **Taisto Tammela**. Jasmin berättar att studierna var krävande, men utbildningen gav mer än vad hon förväntade sig.

Översättning
JUHA AUVINEN

KANSANOPISTO - FOLKHÖGSKOLAN

3/2006 78. vuosikerta/årgång

Julkaisija/UtgivareSuomen Kansanopistoyhdistys
Finlands Folkhögskolförening**Päätoimittaja/Chefredaktör**Hannu Salvi
rehtori, Keski-Suomen opisto
puh. (014) 574 5500**Toimitussihteeri/Redaktionssekr.**Sari.Virtanen@kansanopistot.fi
puh. (09) 4542 3332**Osoite**Annankatu 12 A 18
00120 Helsinki
Puh. (09) 4542 330
Fax (09) 4542 3330
toimisto@kansanopistot.fi
www.kansanopistot.fi/
kansanopistolehti**Toimitusneuvosto/Redaktionsråd**Hannu Salvi, puheenjohtaja
Kirsi Blomberg
Tytti Issakainen
Leena Mattila
Karin Nyström
Sirku Räihälä
Pekka Sallila
Arni Tuominen
Sari Virtanen, sihteeri**Tilausmaksu/Prenumerationsavg.**

15 euro vuosikerta/årgång

Ilmoitushinnat vuonna 2006**Annonspriser år 2006**Mustavalkoiset ilmoitukset
Svartvita annonser

	euro
1/1 sivu/sida	440
1/2 sivu/sida	270
1/4 sivu/sida	170
1/8 sivu/sida	100
värilisiä/tillägsfärg netto	200
kannet/pärmar II-III-IV	520 (väri/färg)

Ilmoitukset/AnnonserArmi Kääriä
puh./tel. (09) 349 4934

ISSN 0449-7597

Kannet:

Sakari Niemi

Paino

Oriveden Kirjapaino 2006

3/2006**Kolmas ikä
Den tredje åldern**

Resumé

Ajankohtaista..... 4

Pääkirjoitus

Hannu Salvi..... 5

Kolmannen iän opiskeluintoa

Sinikka Larsén..... 6

Den tredje åldern

Christina Lång..... 8Vastauksia ja kokonaisuuksia kansanopistosta - Aarne Valkosen
haastattelu*Kirsi Blomberg*..... 10

Ikääntyvien erilaistuvat sivistystarpeet

Ville Heinonen..... 12Opettaja *Katri Iivonen*: Tahtoa ja intoa varttuneilla riittää..... 14

Matkoja Balkanilla

Arni Tuominen..... 16

Jasmin Mäntylä valmistui matkailualan ammattilaiseksi

Taisto Tammela..... 18

Tilaa ja aikaa yhdessäoloon

Marjatta Leponen..... 20Missä ovat miehet? Naiset suurena enemmistönä Tanskan
senioriopistoissa*Anders Wedel Berthelsen*..... 21

Ikääntyvän väestön koulutustarpeet Saksassa

Petra Herre..... 23Pensionärernas folkhögskola: stimulans, kunskap, gemenskap
och glädje*Britt-Marie Fredriksson*..... 24

Vapaan sivistystyön rahoitusperustaa on tarkistettava

Ville Marjomäki..... 25

Tohtorihautomoita ja metallipajoja

Tytti Issakainen..... 26

Eläkkeelle

Risto Numminen..... 27

Keskustelua

Pentti Lemettinen..... 28

Kirjallisuutta..... 29

Seuraava numero: ilmestyy 2.10.2006, teema: pedagogiikka**Nästa nummer:** utkommer 2.10.2006, tema: pedagogik

Ammatillisen osaamisen kehittäminen ei ole iästä kiinni

Muuttuvissa toimintaympäristöissä myös ikääntyvien työntekijöiden osaamisen tukeminen työuran loppuun asti on hyödyllistä sekä yrityksen että yksilön kannalta. Lisääntyvän iän perusteella ei työntekijän oppimiskykyä pidä väheksyä eikä olemassa olevaa kokemusta kannata unohtaa. Tämä ilmeni KM **Iris Wiitakorven** Åbo Akademiassa toukokuussa tarkastetussa väitöskirjassa.

”Yritys tarvitsee kaikenikäisten kokemusta. Kun esimiehen tuki sekä työntekijän tarpeet kohtaavat, johtaa se ammatillisen osaamisen kehittämiseen iän lisääntymisestä huolimatta.”, Wiitakorpi sanoo. Ikääntyvät työntekijät hyötyvät työorganisaatiossa vallitsevasta myönteisestä ammatillisen osaamisen

kehittämisen ilmapiiristä. Myös henkilökohtaiset ominaisuudet ja korkeampi koulutustausta vaikuttivat ikää enemmän oppimishalukkuuteen ja itsensä kehittämiseen.

”Ikääntyvän työntekijän oppimismotivaatio oli hyvä eikä iän lisääntyminen olennaisesti vähentänyt sitä. Lisäksi tutkittujen työntekijöiden ammatillinen itsetunto ja työtyytyväisyys oli korkea. Voitiin todeta, ettei ikääntyminen osoittautunut ratkaisevaksi tekijäksi ammattitaidon kehittämässä tai sen taantumisessa, vaan henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten esimerkiksi elämäntilanne, motivaatio ja innovatiivisuus.”, Wiitakorpi kertoo.

Tutkimuksessa havaittiin, että organisaation tai esimiehen ilmainen halu tukea osaamisen kehittä-

mistä sekä ns. pedagoginen johtamistapa lisäsivät positiivista työminäkuvaa. Korkeammin koulutetut pystyivät paremmin hyötymään tarjotuista oppimismahdollisuuksista. Lisäksi korkeampi ammatillinen koulutustausta korreloi työtyytyväisyyden ja ammatillisen itsetunnon kanssa.

Väitöskirjan otsikko on: Ammatillisen osaamisen tukeminen muuttuvissa toimintaympäristöissä – Tutkimus ikääntyvien työntekijöiden näkökulmasta

Se on kokonaisuudessaan ladattavissa osoitteessa <http://bibbild.abo.fi/ediss/2006/Wiitakorpiris.pdf>.

Uutta ja vanhaa sadansilla herännäisjuhilla

Länsi-Suomen 100. herännäisjuhilla Eurajoella julkistetaan uudistettujen rukoilevaisvirsiens virsikirja, juhlitaan Eurajoen kristillisen opiston 80-vuotista kansansivistystaivalta sekä kunnioitetaan rukoilevaisuuden 250-vuotisen kansanherätyksen historiaa.

Herännäisjuhlien teema ”*Armostas sieluni veisata saa*” kuvastaa kesän herännäisjuhlia. Seurapuheet ja veisuu vuorottelevat ja rukoilevaisten virsiperintö saa uuden kieliasun, jonka toivotaan rikastuttavan nykyajan ihmisten hengellistä elämää.

Siionin virsiä ja Halullisten sielujen hengellisiä lauluja eli Achreniuksia on muokattu nykyajan ihmiselle ymmärrettävään kielimuotoon. Nykysuomennoksesta vastaavat muusikko **Jaakko Löytty** ja kirjailija **Kaija Pispä** sekä heidän kokoomansa uudistajajoukko. osa virsistä on rovasti **Wilhelmi Malmivaaran** muokkaamissa muodoissa.

80-vuotias Eurajoen kristillinen opisto (EKO) viettää syntymäpäiväänsä herännäisjuhlien alla. Näin EKO haluaa kansanopistona tuoda esiin kansanopiston roolin myös kansalaisliikkeen opistona ja kris-

tillishenkisenä kansansivistäjänä, jonka tehtävänä on myös tukea kirkon kasvatustyötä.

Herännäisjuhla viikko alkaa Kalannin seurakunnan kutsulla tulla viettämään kansanherätyksen 250-vuotisjuhlaa Kalannin kirkkoon ja Liisan kivelle sunnuntaina 9. heinäkuuta. Ehtoollisjumalanpalveluksen jälkeen on mahdollista kokoontua Santtion Kytämäen kylään Liisan kivelle, jonka maisemissa **Liisa Eerikintytär** koki uskonnollisen herätyskokemuksen luettuaan **Arthur Dentin** kirjaa *Totisen kääntymisen harjoitus*. Herätysliike sai alkunsa, kun Liisa kertoi pelastuskokemuksistaan ystävilleen 250 vuotta sitten.

Juhlien järjestäjinä ovat Eurajoen seurakunta, Suomen rukoilevaisen kansan yhdistys ry sekä Eurajoen kristillinen opisto.

Lisätietoja:
PAULA ILÉN
rehtori
040-5247480
paula.ilen@eko.fi

Kansanopisto- tiedottamisen kurssi 5.–6.10.2006 Turun kristillisellä opistolla

Suomen Kansanopistoyhdistys järjestää kansanopistotiedottamisen kurssin, jolla käsitellään muun muassa opistojen sähköistä näkyvyyttä.

Lisätietoja tulevissa ajan-
kohtaiskirjeissä ja yhdistyk-
sen kotisivulla
www.kansanopistot.fi

Seniorien kansalaistaidot -koulutusta kansanopistoihin ja kansalaisopistoihin

Vanhempien ikäluokkien osuus maamme väestöstä kasvaa koko ajan. Suomi ikääntyy ja harmaantuu. Tämä väistämätön kehitys vaikuttaa kiihtyvällä tahdilla koulutuspoliittisiin ratkaisuihin. Viime aikoina esillä ovat olleet nuorten ikäluokkien pienenemisen vaikutukset maamme kouluverkostoon. Nyt pitää kuitenkin käydä keskustelua myös väestön ikääntymisen vaikutuksista aikuiskoulutukseen.

Nykypäivänä ja tulevaisuudessa työelämästä eläkkeelle siirtyvä väki on tottunut elämässään yksilöllisiin valintoihin. Halu tehdä itsenäisiä ratkaisuja säilyy. Eläkkeelle siirtymisen ikä vaihtelee. Jotkut haluavat eläkkeelle jo ennen 60 vuoden ikää. Toiset jatkavat työelämässä 68-vuotiaiksi. Kolmannet valitsevat työn ja vapaa-ajan yhteen limittämisen.

Pääsääntöisesti tämän päivän eläkeläiset ovat koulutetumpia ja terveempiä kuin koskaan ennen. Monipuolinen koulutus ja hyvä terveys mahdollistavat aktiivisen osallistumisen erilaisten yhteisöjen toimintaan, mutta moni haluaa vapauden itse päättää mukanaolostaan. Kiireisen työelämän jälkeen ei ehkä haluta sitoutua perinteisten eläkeläisjärjestöjen toimintaan ollenkaan. Ollaan mukana yhteisissä riennoissa, asukastoiminnassa,

naapuriavussa, pidetään yhteyttä sukulaisiin ja ystäviin, huolehditaan omasta hyvinvoinnista, mutta itse halutaan ratkaista milloin, kenen kanssa ja missä.

Eläkeläisten joukossa on myös paljon heitä, jotka työelämä on 1990-luvulta lähtien siirtänyt – ja siirtää edelleen – ns. työttömyysputkeen ja sitten eläkkeelle. Heitä ei ole aivan vähäinen määrä, ja pahimmassa tapauksessa he ovat menettäneet luottamuksensa yhteiskunnan toimintaan. Kaikki eivät siis jatkossa suinkaan tule olemaan hyväosaisia runsauden keskellä eläviä senioreita.

Yhteiskunta tietysti huolehtii hyvän pohjoismaisen tavan mukaan ikääntyvistään tulevaisuudessakin, mutta selvästi enemmän vastuu selviämisestä jää kunkin ikääntyvän oman aktiivisuuden varaan.

Yhä teknistyvän ja sähköistyvän ympäristön kanssa eläminen vaatii jatkuvaa uuden opettelua. Omassa kodissa halutaan asua yhä pidempään. Omista asioista pitää huolehtia, ja lähiyhteisönkin puuhiin tekee mieli osallistua. Sosiaalisten kontaktien säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää, samoin kaikki tavat, jolla mielenvirkeyttä pidetään yllä.

Tässä olisi vapaan sivistystyön toimijoille, Koulutuksen arviointineuvostonkin juuri esittämän haasteen mukaan, tilaisuus ajankohtaisen ja tärkeään yhteistyöhön. Kansanopistot ja kansalaisopistot voisivat yhdessä kehittää seniorien kansalaistaidot -koulutusta. Sen sisältönä olisi niiden nykypäivän kansalaistaitojen opettaminen, joilla varttunut selviää arjessa, ikääntyvän ihmisen vireyden tukeminen ja sosiaalisen pääoman vahvistaminen. Kansanopistot ja kansalaisopistot voisivat seutukuntiansa tarpeen mukaan kehittää toimintaa.

Kumpikin hyödyntäisi reilusti parasta osaamistaan, erityispiirteitään ja tilojaan

Ne varttuneet, jotka ovat opiskelleet kansanopistossa viime vuosina, ovat osallistuneet yleensä lyhytkurssille. Joitakin ideoita ja keilujakin on ollut varttuneille tarkoitettuista muutaman viikon pituisista pitkistä linjoista, mutta ne eivät ole ottaneet menestyäkseen. Todennäköisesti jatkossakin kurssitoiminta on se toiminnan muoto, jolla kansanopisto tavoittaa seniorit. Toisaalta muissa Pohjoismaissa on jo esimerkkejä eläkeläisille tarkoitettuista pidemmistä koulutusjaksoista, jotka muutaman vuoden kuluttua voivat olla meilläkin todellisuutta.

HANNU SALVI
hannu.salvi@ksopisto.fi

Kolmannen iän opiskeluintoa

Ikääntyvien yliopistotoiminta kotiutui Suomeen vuonna 1985 Toulousen yliopistosta Ranskasta. Kansainvälinen nimi on Kolmannen iän yliopisto, University of the Third Age. Nimi viittaa ikäryhmään, jolle toiminta on tarkoitettu: ikäihmisille, jotka elävät aktiivista ja itsenäistä elämäntapaa työhön jälkeen ennen varsinaista vanhuutta ja sen edellyttämää hoivantarvetta. Suomessa tällä toiminnalla on nykyisin käytössä kaksi nimeä: Ikääntyvien yliopisto ja Ikäihmisten yliopisto.

Opetukselle on suuri tilaus

Ikääntyvien yliopistotoiminta kytkeytyi alusta lähtien avoimen yliopisto-opetuksen yhteyteen sen erillisluonteeksi. Käytännön järjestelyistä vastaa avoin yliopisto yksin tai yhteistyössä vapaan sivistystyön oppilaitosten, järjestöjen ja palvelutalosten kanssa. Toimintaa järjestää nykyisin yhdeksän yliopistoa: Helsinki, Jyväskylä, Joensuu, Kuopio, Lappeenranta, Oulu, Tampere, Turku ja Vaasa. Syyskaudella 2005 opetusta oli yli seitsemälläkymmenellä paikkakunnalla, jonka lisäksi etäopetusta järjestettiin mm. Kanadassa, Espanjan Aurinkorannikolla ja Saksassa.

Opiskelijoita oli vuonna 2005 yhteensä lähes 17 000. Ikähajonta on suuri, sillä se saattaa ulottua 55-vuotiaista jopa 90-vuotiaisiin saakka. Merkille pantavaa on, että opiskelijamäärät ovat vuosittain jat-

kuvasti kasvaneet, vaikka varsinaisen avoimen yliopisto-opetuksen kasvu on pysähtynyt tai jopa kääntynyt laskuun. On siis selvää, että tälle opetukselle on suuri tilaus.

Väestötilastojen tarkastelu antaa selityksen opiskelutarpeen kasvulle. Jos kolmannen iän arvioidaan ulottuvan noin 60-vuotiaista ainakin 75-vuotiaisiin ja yksilökohtaisesti paljon pitemmällekin, Suomessa on nykyisin runsaat 700 000 tähän ikäryhmään kuuluvaa. Kun suuret ikäluokat ovat juuri tulossa kyseiseen ikävaiheeseen, määrä kasvaa nopeasti jopa sadallatuhannella. Suurin osa eläkeikäisistä kuuluu nimenomaan ns. kolmannen iän ikään.

Opiskelua ilman suorituspainetta

Ikääntyvien yliopistotoiminnan kannattavana ideana on alusta lähtien ol-

lut tarjota mahdollisuus omaehtoiseen yliopistolliseen opiskeluun ja ajankohtaisen tutkimustiedon omaksumiseen tähtäämättä muodollisiin suorituksiin.

Keskeisiä toimintamuotoja ovat monitieteiset luentosarjat, seminaarit, pienryhmät ja opintomatkat. Vuosittaiset pääteemat suunnitellaan yleensä yhteistyössä ikääntyvien kanssa, joten mielenkiinto on valmiiksi taattu. Luennoitsijat ovat yleensä yliopiston opettajia ja tutkijoita, jolloin opetustilanteissa syntyy antoisa vuorovaikutus tieteellisen tutkimuksen ja pitkän työ- ja elämäkokemuksen välillä.

Kahdenkymmenen vuoden kokemus on osoittanut, että toiminnan peruslinjat ovat osuneet kohdalleen. Opintoviikkojen tai -pisteiden kerääminen ei yleensä motivoi ikäihmisiä, vaan he haluavat omaksumista ja ajankohtaista yliopistotietoa vapaina suorituspainetta.

Kuva: Sakari Niemi

Jos suorituspainotteinen opiskelu kuitenkin kiehtoo, jokaisella ikääntyneellä on mahdollisuus opiskella avoimessa yliopistossa. Totuus kuitenkin on, että ikäihmiset ovat siellä ainakin toistaiseksi olleet hyvin pienenä vähemmistönä.

Hallinnollinen lujittuminen

Ikääntyvien yliopistotoiminnan rahoitus kerätään eri lähteistä: avoimen yliopisto-opetuksen vuosittaisesta määrärahasta, yhteistyöoppilaitoksien osuuksista ja opiskelijamaksuista. Ongelmana on ollut, että toiminta ei ole kuulunut niihin tulokriteereihin, joiden perusteella varsinainen avoin yliopisto-opetus saa vuosittaisen määrärahasa.

Muutos on kuitenkin tapahtunut. Ikääntyvien yliopistotoiminnan valtakunnallisen neuvottelukunnan tekemän aloitteen pohjalta opetusministeriö on todennut, että vuodesta

2006 lähtien ikääntyvien yliopistotoimintana järjestettävä opetus sisällytetään yliopistoissa avoimen yliopisto-opetuksen toimeenpanosuunnitelmaan ja opintopisteytetään ja tähän opetukseen ilmoittautuvat opiskelijat rekisteröidään avoimen yliopiston opiskelijoiksi.

Muutos merkitsee sitä, että ikääntyvien yliopistotoiminta kytkeytyy tulevaisuudessa hallinnollisesti entistä lujemmin osaksi avointa yliopisto-opetusta. Samalla se rupeaa omalta osaltaan tuottamaan opetusministeriöltä tulevan määrärahan ehtona olevaa tulosta.

Toimintaan vuosittain käytettävät tuntimäärät ovat kuitenkin niin pieniä, että muutos ei todennäköisesti paljonkaan tule helpottamaan taloudellista ahdinkoa, joka tätä työmuotoa on ikävä kyllä vaivannut alusta lähtien. Kehityssuunta on joka tapauksessa oikea, kunhan toiminnan hyviksi havaitut erityispiirteet muutoksessakin säilytetään.

Aktiivinen elämä on tervettä elämää

Ikäihmisten opiskelulle on helppo löytää vankkoja perusteita. Opiskelulla on suuri merkitys henkisellet vireydelle. Vanhenemisen tutkijat ovat todenneet, että henkisten voimavarojen ylläpitäminen ja aktivoiminen luo parhaat edellytykset ikääntyvien elämänhallinnalle ja itsenäiselle selviytymiselle. Aktiivinen elämä on tervettä elämää.

Nykyisin puhutaan paljon ikääntyvien yksinäistymisestä ja masentuneisuudesta. Opiskelutilanteet mahdollistavat hyvän sosiaalisen vuorovaikutuksen, joka omalta osaltaan vahvistaa elämän merkityksellisyyttä ja mielekkyyttä.

Toisaalta on myös muistettava, että eläkkeelle siirtyneiden merkittävää tietotaitoa ja elämäkokemusta hyödynnetään nykyään varsin heikosti. Ikääntyvien yliopistotoimintaan tulisikin kehittää sellaisia työmuotoja, jotka antavat mahdollisuuksia sukupolvien väliseen aktiiviseen vuorovaikutukseen ja joiden välityksellä ikäihmisten kokemusta ja asiantuntijuutta voidaan saada yhteiskunnan käyttöön.

SINIKKA LARSÉN

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston Ikäihmisten yliopiston johtoryhmän puheenjohtaja.

Den tredje åldern

”Det var en högsommardag på landet då jag, i full färd med att byta till baddräkt, tvärstannar framför spegeln. I det skarpa ljuset kom alla mina veck och rynkor i dagen och till min förvåning insåg jag att den åldrande kvinnan i spegeln faktiskt var jag. Innan dess tänkte jag knappast på åldrandet och ännu mindre på att jag höll på att närma mig en gräns där man med tvång skulle skiljas från en självbild, utan att ha en aning om vad som skulle komma i stället. I denna den nakna sanningens stund stördes min sinnesro. Det var då som jag klev in i den tredje åldern.”
Ur boken Den tredje åldern

Författaren **Patricia Tudor-Sandahl** är född i England, men kom som lärare till Sverige år 1964. Hon är fil.dr i pedagogik, legitimerad psykolog och psykoterapeut och är flitigt anlitad som konsult och föreläsare. Hennes tio böcker som präglas av nyfikenhet, klokhet och värme, har vunnit en stor läsekrets. Senast har utkommit *En given väg* som föregicks av *Tid att vara ensam*. Den bok som sålt bäst och väckt mest uppmärksamhet är boken *Den tredje åldern*.

Patricia Tudor-Sandahl tar emot mig i sitt hem på Södermalm i Stockholm. Hon har med sin man nyss flyttat in i vindsvåningen i det hus, där författaren **Ivar Lo-Johansson** bodde och verkade. Hon talar med livliga gester och är precis så intensiv som jag minns henne från en föreläsning för ett par år sedan. Under vårt samtal om den tredje åldern har jag svårt att förstå att hon är 65.

I den anglosachsiska kulturen är den tredje åldern ett vedertaget begrepp. Patricia är den som populariserat det i Sverige. Hon är själv glatt överraskad över hur stort intresset har varit sedan hennes bok utkom 1999.

Åren mellan femtio och sjuttio är ett gränsland – man är långt ifrån ung, men inte riktigt gammal. Idag när vi är yrkesverksamma och vid god hälsa allt längre upp i åren, upplever många att de gängse mallarna för åldrande är för trånga.

”Måste en mormor vara en rund, bullabakande kvinna med en spinande katt i knäet? Ska man tillägna sig den nya tekniken på arbetsplatsen eller ta ett steg tillbaka?”

Släppa taget?

Tillsammans med sin man drev Patricia ett företag med 25 anställda. De planerade länge och noggrant avvecklingen och var beredda att ge över åt andra. Vid det slutliga slutet, upplevde hon en känslomässig chock över förändringen och att inte längre bli tillfrågad. Indignerat berättar hon om att hennes tavla hade blivit borttagen.

Det var en sorgprocess att ge över sitt livsverk. Samtidigt insåg hon att det inte finns någon genväg att slippa smärtan. Den måste man genomleva. Det är ingenting att hymla med, säger hon.

Då är det viktigt att inte hamna i

en situation där man känner sig mindre värd. Efter att ha unnat sig en tids vila utan att fastna där, är det hög tid att ställa sig själv frågan: vad vill jag med mitt fortsatta liv och vad är förhandlingsbart? Man väljer själv om man vill se sig som offer eller om som utvald och utmanad.

Hon är också fast övertygad om att man kan fortsätta utvecklas. Ingen utveckling kan ske om man inte först släpper taget om det som varit. Hon uppmanar oss att vara uppmärksamma på när vi känner verklig tillfredsställelse och glädje. Det handlar mycket om hållning, mera att vara än att göra. Många av oss har kanske i årtal gjort saker som inte varit i samklang med vår personlighet. I den tredje åldern har vi chans att själva göra stora förändringar.

”Lyx är något annat än att äga saker och jag nöjer mig med ett svalare, mer eftertänksamt känsloläge än förut. Den största lyxen är nog att rå över min almanacka. Lycka är att stå vid havet och se på stjärnhimlen utan att störas av stadens brus. Vad tråkigt detta skulle ha låtit i min ungdom – och vad härligt det är nu.”

Adjö till det förflutna

Att mellan femtio och sextio lämna det förflutna bakom sig är inte bara en fråga om att ta adjö av sitt ungdomliga utseende, sin status och sin roll. Dessa kan vara viktiga ingredienser i förändringen, men helhetsbilden är oändligt mycket mer komplicerad och förlustkänslan mer genomgripande än så. En orsak till att utveckling gör ont är att man i perioder av förändring kommer i farligt nära beröring med sitt förflutna.

Att inse verkligheten är viktigt utan att nedvärdera den. Det finns så många faktorer som bidrar till att nedvärdera åldrandet och gör åldrande människor osynliga.

Det tar också på att märka att man inte längre räknas, att ens åsikter inte längre beaktas. Det kan kännas kränkande att tvingas dra sig tillbaka. Samtidigt är det en fördel. Mest positivt är det att våga vara sig själv.

Återblick på livet

Patricia talar för att göra en livsinventering. När hon skrev boken om den tredje åldern hade hon egentligen inte en tanke på att speciellt lyfta upp den tiden. Mest skrev hon för att förstå det som skedde i den egna kroppen. Genom sin sjukdom insåg hon att hon åldrades, kroppen skrynklades, säger hon. Förvirring uppstod och hon sökte stöd i litteraturen. På så sätt kom hon i kontakt med sig själv: inifrån och ut. Det ledde till många frågor och också svåra känslolägen samtidigt som hon kände sig omogen.

När boken kom ut överraskade det stora intresset henne. Många ringde och sade att de kände igen sig. Då var hon glad över att hon blottat sig själv och kunde dela sina känslor med andra. Det hjälpte henne att befria sig från sitt professionella liv och lärde henne att mera göra vad hon på riktigt själv vill.

Hennes bok *Ordet är ditt* handlar om hur man kan lära känna sig själv genom att skriva om sitt eget liv. Lusten att sätta sitt liv på pränt är en sund reaktion på att åren går. Tillbakablick och framtidsvyer har med varandra att göra. Man ser sitt liv som en dynamisk helhet. Skrivandet fungerar bäst då man lyckas

ambitionen att vara duktig åt sidan och låter orden forma sig själva. Ibland förvånas man själv. Den inre dialogen som kommer till stånd när man går sig själv till mötes kan vara fruktbar och befriande.

Att fråga sig vem är jag, är en fråga att ta på allvar. Patricia anser att många människor lever under sin potential. De har inte hunnit leva. Livet är inte bara en fråga om att prestera utan mera att vara människa. Under den tredje åldern är det tid att uppgradera det lilla livet – ge sig tid att njuta av vardagen, se människor i ögonen och föra en verklig dialog.

Växa i visdom

Traditionellt sätter man likhets-tecken mellan ålder och visdom. Hög ålder garanterar dock inte visdom, men vi blir knappast dummare med åren.

En aspekt av visdom är att acceptera och utnyttja sin faktiska förmåga och livssituation; dvs samarbeta med det oundvikliga och inte streta emot.

I vårt samtal, poängterar Patricia flera gånger dialogen och säger att vi äldre har större potential än vad som kommer till användning. Åldrandet tar fram personlighetens nyanser. Den tredje åldern erbjuder oss en förnyad chans att ta itu med menings- och andra levnadsfrågor och få klarhet i våra värderingar och i vår egen identitet – växa i visdom.

Text:
CHRISTINA LÅNG
Utbildningssekreterare
Svenska studiecentralen

Bild
ANNA-LENA AHLSTRÖM

Stärkt stöd till svensk folkbildning

Riksdagen antog regeringens folkbildningsproposition i slutet av maj. "Folkbildningens historia är en historia om kunskapsens makt." Så skriver Sveriges regering i folkbildningspropositionen som understryker folkbildningens betydelse. Samtidigt föreslås att staten stärker sitt ekonomiska stöd till folkbildningen.

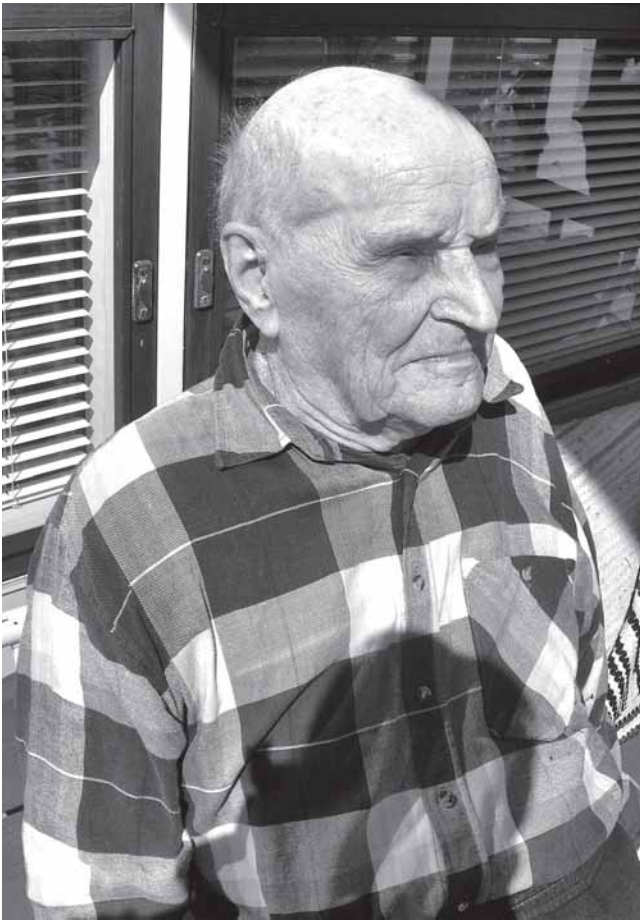
Syftet med svenska statens bidrag till folkbildningen är att stödja den folkbildningsverksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin och som gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation. Folkbildningen ska skapa engagemang och uppmuntra människor att delta i samhällsutvecklingen genom till exempel politiskt, fackligt, kulturellt eller annat ideellt arbete.

Meningen är också att folkbildningen ska bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället samt bredda intresset för och delaktigheten i kulturlivet.

När regeringen i våras lade fram sin proposition om folkbildningens framtid "Lära, växa, förändra" innebar det att folkbildningens betydelse underströks, men också att dess frihet och särart betonades.

Sedan 1998 har svensk folkbildning fått extra anslag för arbete med så kallade prioriterade målgrupper, till exempel invandrade och långtidsarbetslösa. Dessa prioriterade grupper ersätts i årets regeringsproposition av sju verksamhetsområden där folkbildningen själv får till uppgift att bedöma vilka målgrupper som viktiga:

1. Den gemensamma värdegrunden
2. Det mångkulturella samhällets utmaningar
3. Den demografiska utmaningen
4. Det livslånga lärandet
5. Kulturverksamhet
6. Personer med funktionshinder
7. Folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa.

Vastauksia ja kokonaisuuksia kansanopistosta

Aarne Valkonen, 94 vuotta, on hyvä esimerkki siitä, ettei opiskelu ole iästä kiinni. Aarne oli opiskelijana Savonlinna kristillisellä opistolla keväällä 2001, keväällä 2002 ja syksyllä 2002 Raamattulinjalla. Nyt hän on Puumalassa palvelutalossa, mutta muutaman vuoden takaisia opiskeluvuosiaan hän muistelee yhä mielellään.

Mikä sai sinut lähtemään opiskelemaan vielä lähes 90-vuotiaana?

Jaa. Mielenkiintoinen kysymys. Tarkoitukseni oli päästä elämäntiellä eteenpäin, että sitä elämää voisi riittävästi ymmärtää. Elämä oli aiemmin ollut kovaa puurtamista, talonhoitoa ja rakentamista, sellaista kuin elämä maaseudulla oli.

Lapsuudesta asti olin maalais-talossa asunut ja omat lapset siellä maalla kasvattanut. Siihen elämään kuului paljon myös hengellisessä työssä mukana oloa. Siksi kansanopisto oli ihan hyvä päätös lähteä nyt opiskelemaan, kun aikaakin oli.

Millaisia odotuksia sinulla oli ja kuinka ne toteutuivat opiskeluaikanaasi?

Odotukset olivat sitä, mikä oli linjan tarkoitus. Ja toteutuihan niitä odotuksia aika paljonkin. Ystäviäkin tuli, ja niitä on nyt paljon tuolla muualla. Yhä heidän kanssaan on oltu jonkin verran yhteydessä. He ovat nyt

kuka milläkin puolella Suomea. Kiivaa heistä on välillä kuulla tai heitä nähdä.

Pääasiassa opiskelu oli raamatun opiskelua. Olihan opetuksessa paljon tuttuakin, mutta kyllä siinä aina oppi. Kaikesta tiedosta tuli opiskelujen aikana sellainen yhtenäinen kokonaisuus. Varmistui mikä se kirja on, ja sitä minä olin opiskelemaan lähtenyt. Oppia tuli, ja samalla se opetti yhdessä olemista.

Miltä tuntui opiskella nuorten kanssa ikäihmisenä?

Minua nuoret eivät haitanneet yhtään, ja kyllä ne nuoret minut hyvin ottivat. Olihan siellä ristiriitojakin ihmisten välillä, mutta ryhmän sisällä oli yleensä hyvä henki. Iällä ei ole merkitystä siihen, miten voi ystävystyä.

Jännää se vain oli, jos toiset tiesivät jotain, mitä toiset eivät ja sitten niitä asioita jaettiin toistemme kesken. Iällä ei ollut merkitystä, koska samanlaisia opiskelijoita me olimme kaikki. Iästä riippumatta.

Asuit opiston asuntolassa myös, miten sen koit?

Asuminen oli ihan hyvä juttu, viihtyisät huoneet. Välillä olin siellä nuori-asuntolassakin ja sitten välillä toisessa talossa. Olihan siellä kaikenlaista opiskelijaa, ja sanoin minä siellä jotakin käyttäytymisestä joillekin nuorille. Mutta ystävällisesti ja asiallisesti siellä kaikki olimme keskenämme.

Millaisena näet aikuis- ja ikäihmisten opiskelun?

Sehän on erittäin hyvä asia - missä mielessä sinne kuka tulee. Mutta pitää se kiinnostus opiskeluun olla. Kyllä minä kannustaisin ikäihmisten ja kaikkien opiskelemaan lähtemistä, jos mahdollisuus on. Ikä ei siinä mitään haittaa. Oli ikä mikä tahansa niin opiskella voi, jos vain haluaa. On tärkeää että opiskelee. Sillä on merkitystä ihan käytännön asioihin ja elämäntaitoihin.

Tieto on tärkeää. Kun on mahdollisuus opiskella, niin hyvähän se on. Kuinka sen näkee, että mitä hyö-

tyä siitä itselle on. Tunteeko ihminen, että elämän tavoitteet on saavutettu vai olisiko jotain opittavaa.

Mitä aineita ikäihminen voisi mielestäsi opiskella?

No, sitä raamattua ja kieliä ennen kaikkea olisi hyvä opiskella iästä riippumatta. Myös musiikkia ja tietokoneiden käyttööhän voi opiskella.

Millainen paikka mielestäsi on kansanopisto?

Hyvä paikka. Mielenkiintoinen paikka ja mukavana koin siellä olemisen ja elämisen. Sellaista yhteistä meininkiä. Kyllähän ne kansanopistot ovat tärkeitä. Kaikissa oppilaitoksissa on erilaisia aukkoja ja on tärkeää, että on erilaista opetusta ja opiskelua niin pitkälti kuin se vain hyödyttää ihmistä. Kyllä siellä ihan hyvä henki on.

Mitä sanoisit ikäihmisille jotka suunnittelevat opiskelemaan lähtemistä?

Minun peruslähtökohtani on Jeesus ja siksi sanoisin sellaisin sanoin kuin *"Tulkaa minun tyköni kaikki työtä tekevät ja raskautetut, niin minä annan teille levon"*, sillä sitä kohti me tässä menemme. Kyllä opiskelemaan kannattaa lähteä. Pitää itse osata tehdä valintansa, niin ihmissuhteissa ja elämässä ja antaa ihmisille vapaus valita omia teitään. Hyvä paikkahan se kansanopisto on.

Haastattelu ja kuva:
KIRSI BLOMBERG
Kurssisihteeri
Savonlinnan kristillinen opisto

Aktiivisena kaiken ikää -kesäseminaari 10.–11.8.2006 Keski-Suomen Opistolla, Suolahdessa

Seminaarissa pohditaan, mitä kansalaisyhteiskunnan toteuttaminen tietoteknisessä ajassamme merkitsee, kun yhä enemmän vastuuta selviämisestä ja osallistumisesta jää yksilölle. Miten valtiovalta huolehtii, että eri-ikäisillä kansalaisilla on samat osallistumisen mahdollisuudet? Miten järjestöt toiminnassaan joutuvat ottamaan huomioon muuttoliikkeet ja väestön ikääntymisen? Miten ja millä taidoilla yksilö on aktiivinen oman elämänsä hallitsija? Entä kuka huolehtii niistä, jotka eivät selviä.

Alustajina mm. Mindtrek ry:n puheenjohtaja **Marja Heino-**
nen, pääsihteeri **Aaro Harju**, toimittaja **Pirjo Kauppinen**,
kansanedustaja **Aila Paloniemi**.

Seminaari on tarkoitettu yhteiskunta-, sivistys- ja kulttuuri-
politiikan vaikuttajille, koulutus- ja elinkeinoelämän asian-
tuntijoille, alan tutkijoille sekä kaikille yhteiskunnallisesta
keskustelusta kiinnostuneille.

Seminaari on maksuton.

Lisätietoja: www.ksopisto.fi

**Järjestäjinä ovat opetusministeriö ja
Keski-Suomen Opisto.**

Suomen Kansanopistoyhdistyksen opinto- ja matka-apurahat haku päättyy 31.8.2006

Suomen Kansanopistoyhdistyksen opinto- ja matka-
apurahojen syksyn hakuaika päättyy 31.8.2006. Mikäli
osallistut koulutukseen kesän aikana, tulee hakemus toi-
mittaa yhdistykseen ennen koulutuksen alkua.

**Lisätietoja Kansanopistoyhdistyksen kotisivuilta:
www.kansanopistot.fi > Kansanopistoyhdistys >
Stipendit**

Ikääntyvien erilaistuvat sivistystarpeet

Ikääntymisen yhteiskunnalliset vaikutukset

Ikääntymisen vaikutukset yhteiskuntarakenteen tasolla ovat hyvin tiedossa. Hallinnon teksteissä ja julkisuudessa on jo jonkin aikaa vallinnut yksimielisyys siitä, että kansankunnan ikääntymisellä on negatiivisia vaikutuksia talouskehitykseen ja työmarkkinoihin, ja että on ryhdyttävä ripeisiin toimiin näiden vaikutusten minimoimiseksi. Ikääntymisen myötä negatiivisiksi kääntyvät työvoimavirrat merkitsevät huoltosuhteen epädullista kehittymistä ja saattavat aiheuttaa työmarkkinoilla noidankehän, jossa yritykset eivät osaavan työvoiman puutteessa investoi Suomeen eikä uusia työpaikkoja katoavien tilalle synny.

Ironiseksi tilanteen tekeekin se, että juuri työvoiman vähäisyys saattaa merkitä epädullista työmarkkinatilannetta ja työllistymisvaikeuksia. Ollaan siis aivan uudeltaisessa työmarkkinatilanteessa sotien jälkeisessä Suomessa. Ikääntymisen koskettaa suoraan yhteiskunnan ja talouden vakaina pidettyjen rakenteiden perusteita ja pakottaa kysymään miten turvataan kattava ja oikeudenmukainen palvelurakenne ja toisaalta miten työikäisen väestön hyvinvoinnista voidaan pitää huolta myös kasvavien tuottavuusvaateiden ja osaamisen kannalta entistä vaativampien työmarkkinoiden oloissa.

Hallitus onkin muun muassa harjoittamallaan koulutuspolitiikalla viime vuosina kiinnittänyt huomiota ikääntymisen negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi. Osaavaa työvoimaa pyritään kouluttamaan työmarkkinoille entistä nopeammin ja kattavammin. Istuvan hallituksen hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa todetaan muun muassa, että koko ikäluokalle tarjotaan mahdollisuus ammatillisesti eriytyneeseen, vähintään toisen asteen koulutukseen.

Tavoitetta ei haluta jättää pelkästään mahdollisuudeksi, vaan sitä tuetaan erilaisin ja eri koulutusmuotoihin kohdentuvain toimin. Koulutuksen ja työn nivelvaiheisiin halutaan vaikuttaa siten, että siirty-

tusasteita koskeva keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävä toimenpideohjelma.

Samaan aikaan on haluttu vaikuttaa aikuisten osaamiseen siten, että heillä olisi edellytykset ja jaks-

mä koulutusasteelta toiselle ja työhön olisi nykyistä jouheampi. Koulutusaikojia halutaan lyhentää etenkin yliopistoissa. Pääallekkäiskoulutusta pyritään vähentämään ohjaamalla samantasoista koulutusta suorittavia lyhyempiin ja helpommin työelämän kanssa yhdistettävissä oleviin aikuiskoulutusohjelmiin ja niin edelleen. Hallituksen huhtikuun lopussa antamassa koulutuspoliittisessa selonteossa puolestaan esitetään käynnistettäväksi laaja kaikkia koulu-

mista toimia työmarkkinoilla. Juuri näistä syistä esimerkiksi Noste -ohjelman ikäraja nostettiin alkuperäisestä 54 vuodesta 59 vuoteen. Aikuisten oppimiseen halutaan panostaa sekä sisällöllisesti että määrällisesti. Esimerkiksi jo mainitussa kehittämissuunnitelmassa on lukuisia tavoitteita, joilla aikuisten oppimista halutaan helpottaa ja oppimisen kynnystä madaltaa. Koulutuspoliittinen selonteko jatkaa samaa linjaa. Se muun muassa toistaa jo aiemmin useissa yhteyksissä

esitetyn tavoitteen nostaa aikuisten koulutukseen osallistumista nykyisestä noin 54 prosentista 60 prosenttiin. Tämä on kansainvälisestikin kunnianhimoinen tavoite.

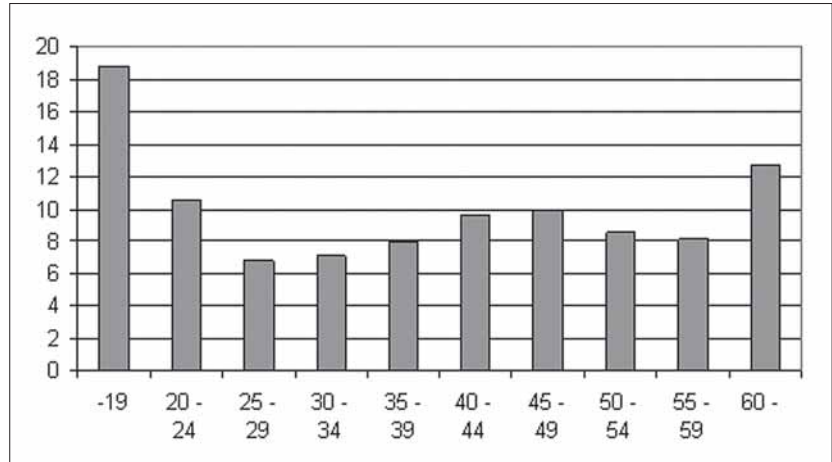
Ikääntyvien omat sivistystarpeet

Ehkä vähemmälle huomiolle ovat jääneet ikääntyvien henkilökohtaiset ja itse kokemat sivistystarpeet. Osaamisen ja koulutuksen kannalta ikääntymisellä on kahtalaiset vaikutukset. Yhtäältä rakenteelliset muutokset edellyttävät osaamisen kasvattamista, mutta toisaalta ikääntyvien omista lähtökohdista kumpuava oppimishalu tulee kasvamaan. Ensinnä, ikääntyviä yksinkertaisesti on enemmän, joten myös heidän haluihinsa räätälöityä koulutusta tulee olla enemmän. Toiseksi, ikääntyvät ovat entistä terveempiä ja heillä on siten aiempaa enemmän halua ja jaksamista uuden oppimiseen. Ikääntyminen tuottaa siis sekä selkeästi yhteiskunnan että selkeästi yksilön tarpeista nousevia osaamis- ja sivistysaasteita.

Valtioneuvosto näkee erityisesti vapaan sivistystyön tarjonnan soveltuvan hyvin vastaamaan ikääntyvän väestön sivistystarpeisiin. Jo mainitussa kehittämissuunnitelmassa korostetaan vapaan sivistystyön luonnetta kansalaisten omiin tarpeisiin vastaavana oppilaitosverkostona. Yhdeksi sen painopisteeksi määritellään eläkeläis- ja vanhusväestön elämänlaatua edistävä tarjonta.

Ikääntyneiden itse kokemiin koulutustarpeisiin vastaaminen ei välttämättä ole helppo tehtävä. Vanheneva väestö on nykyisin aikaisempaa terveempää ja he ovat usein taloudellisesti vakaassa tilanteessa. Ikääntyminen onkin ehkä aiempaa enemmän myös uusien mahdollisuuksien ja tavoitteiden toteuttamisen aikaa. On tärkeää huomata, että ikääntyessään ihmiset eivät muutu homogeeniseksi joukoksi, vaan omaavat keskenään erilaisia tavoitteita ja päämääriä. Toisille lisääntynyt vapaa-aika merkitsee uuden oppimista ja itsensä kehittämistä, toisille taas jotain aivan muuta.

Uusia oppimishaasteita hakevillakin tavoitteiden sisällöt vaihtelevat voimakkaasti. Yksi haluaa saat-

Kuvio 1. Opiskelijoiden ikäjakauma kansanopistoissa vuonna 2004, %.

Lähde: Tilastokeskus

taa loppuun aiemmin kesken jääneen väitöskirjan ja toinen oppii miten ylläpitää ja hoitaa metsäniittyä. Tällainen tavoitteiden moninaisuus asettaa aikuisille koulutusta tarjoavat organisaatiot haastavan tehtävän eteen. Miten tulkitta paikallisen ikääntyvän väestön tarpeita ja miten vastata niihin oman oppilaitoksen vahvuudet ja osaamisen huomioon ottaen? Lähitulevaisuudessa osa vapaan sivistystyön tarjonnasta tulee profiloitumaan erityisesti ikääntyvän aikuisväestön tarpeisiin vastaavana koulutuksena ja ikääntyneet tullevat olemaan kasvava vapaan sivistystyön palvelujen käyttäjäryhmä.

Kansanopistot myös ikääntyvien opistoja

Joitain viitteitä siitä, että vapaa sivistystyö on jo nyt kyennyt vastaa-

maan ikääntyvien koulutustarpeisiin on olemassa. Tilastokeskuksen uuden tiedonkeruun mukaan esimerkiksi kansanopistojen ikäjakauma on erittäin tasainen. Esimerkiksi vähintään 55-vuotiaita on enemmän kuin viidennes kaikista opiskelijoista. Näyttää siis siltä, että ikääntyvät ovat jo nyt löytäneet ainakin kansanopistot, jotka toisaalta ovat kyenneet tarjoamaan sellaisia opintosisältöjä, jotka ovat myös vanhempaa aikuisväestöä kiinnostaneet.

VILLE HEINONEN
Suunnittelija
Opetusministeriö

Kuva:
SAKARI NIEMI

Kansanopistokursseja seniori-ikäisille

Kansanopistot tarjoavat vuoden mittaan runsaasti ikääntyneille soveltuvia ja tarkoitettuja kursseja. Esimerkkejä tällaisesta koulutuksesta ovat muun muassa: erilaiset virkistyskurssit, erikoisesti senioreille tarkoitettut kielikurssit, taidekurssit, veteraanikurssit, kuorokurssit eläkeläisille tai vaikka hiiren kesytyskurssi.

Lue lisää www.kansanopistot.fi

Opettaja Katri Iivonen: Tahtoa ja intoa varttuneilla riittää

Valkeakoskella sijaitsevalla Päivölän Kansanopistolla on perinteitä varttuneiden koulutuksessa. Seniorikansalaisille on tarjolla monenlaisia suosittuja kursseja ja aktiviteetteja: kielikursseja, tietotekniikkaa, Päivölän Päiviä, veteraanitapahtumia. Opettaja Katri Iivonen on opistossa vastannut pitkään varttuneille henkilöille tarjottavasta ohjelmasta.

Millaista koulutusta Päivölä tarjoaa seniorikansalaisille, ja paljonko niihin vuosittain on osallistujia? Onko osallistujamäärä viime aikoina ollut noussu vai laskeva?

Varttuneille suunnatut kurssit olemme nimenneet Vireyden säilyttäminen elämässä -kursseiksi. Tarkoituksena on tarjota koulutusta, jonka myötä ikäihmisen niin henkinen ja fyysinen hyvinvointunne kuin usko elämisenhallintaan vahvistuisi. Vuosittain seniorikansalaisia Päivölänmäellä käy viitisensataa. Olemme itse olleet taipuvaisia ajattelemaan, että osallistujamäärä alkaa laskea, mutta esimerkiksi vuosi 2005 hipoi ennätystä: useamman päivän kursseja oli vajaan kymmenkunnan sijasta kaksitoista

- keskimäärin 30 osanottajaa - ja useita satoja päiväkävijöitä vielä lisäksi. Ainakaan ei siis laskusuunnassa taideta olla.

Keitä Päivölän iäkkäille tarkoitettuun koulutukseen osallistuu ja miten rekrytoitte opiskelijat?

Olemme olleet tuloksellisessa yhteistyössä seutukuntamme - ja naiskursseiden osalta valtakunnallisestikin - veteraani- ja invalidijärjestöjen kanssa, jotka valitsevat omista jäsenistään osallistujat. Meidän osuutemme on ollut järjestää sellaiset kurssit, että niille pyrkijöitä riittää jatkossakin valittaviksi. Päivölän "omien" seniorikursseiden osanottajat ovat useimmiten niitä, joiden ystävät, naapuri tai sukulai-

nen on meistä kertonut. Eli sana kiertää.

Mikä on Päivölän toimintafilosofia iäkkäiden koulutuksessa? Mikä on Päivölän suosion salaisuus?

Kurssin päätyttyä palautteista on saanut lukea mainintoja kurssilaisen itsensäkin yllättäneestä uusien tietotekniikka- tai kielitaitojen oppimisesta, onnistumisen ja osallistumisen kokemuksista, tyytyväisestä mielestä kannustavan yhdessä tekemisen tuloksena, muistojen joukkoon tallentuneesta laavuillaan tunnelmasta hanurimusiikkeineen, köyhine ritareineen ja pakkikahveineen, luonnon hiljaisuuden kuuntelemisesta, kotiin vietävistä liikunta-, terveys- ja itsehoitoeväistä. Kaikki

Veteraanilaavulla on mahdollisuus rauhoittua keskellä luontoa ja samalla nauttia laavukeittiön antimista.

tämä kertoo toiminta-ajatuksestamme.

Parhaimmillaan on toteutunut myös se, mikä on mahdollista juuri kansanopistossa: nuorten vauhdikkaita sketsituokioita ikäihmisten riemuksi tai eri-ikäisten ihmisten toisiinsa tutustumista sekä isänmaata koskevien mielipiteiden ja elämäkokemusten vaihtamista.

Seniorikurssien vastuuhenkilönä olen erityisen kiitollinen siitä, että koko Päivölän väki on kukin omien työtehtäviensä kautta ollut pitämässä huolta kurssilaistemme hyvinvoinnista ja viihtymisestä. Tässä on suosiomme salaisuus!

Mitä erityisyyksiä on varttuneiden koulutuksessa otettava huomioon, kun vertaa esimerkiksi opiston "normaaliin" pitkäkestoiseen koulutukseen?

Tahtoa ja intoa osallistua kaikkeen opetukseen on varttuneilla yllin kyllin. Siksi päiväohjelmassa ja ai-

katauluissa on otettava huomioon, ettei fyysisen ja henkisen vastaanottamisen ja jaksamisen raja tule ylitettyksi ja vireyskurssin tavoite kääntyneeksi päälaelleen. Hyvään tulokseen päästään esimerkiksi esitelmien kiinnostavilla aiheilla, mutta myös lyhytkestoisuudella taukoja unohtamatta, opetuksen sopivilla annostuksilla ja etenemisvauhdilla, varta vasten ikä-ihmisten kuntoon sovitetuilla liikuntatuokioilla tai vaikkapa päivänokosilla.

Vaikeampi pala purtavaksi ovat vanhan opiston fyysiset puitteet: yläkertoja rappusineen, mäkeä ylös ja alas, jatkuvaa rakennuksesta toiseen siirtymistä, liian matalia tuoleja ja sänkyjä. Isoja ja pieniä erityisyyksiä siis on sekä opetuksen ja asumisen että terveydestä huolehtimisen suhteen.

Olet itse työskennellyt Päivölässä vuodesta 1981 ja syksyllä jäämässä eläkkeelle? Mitä tulevaisuudensuunnitelmiasi kuuluu?

"Tästäpä nyt tie menevi, ura uusi urkenevi..." Näen puutarhan omenapuut ja hopeapajut siististi ja oikein leikattuina, kartiokuuset ja alpiruusut vehreinä, perennapenkit uhkeassa kukassaan, mansikkamaan perustettuna, keittiön kaapit maalattuina ulkoa ja sisältä, itseni virkkaamassa, kutomassa ja ompelemassa, lukemassa kaikki luke-matta jääneet romaanit ja elämäkerrat, kuorossa laulamassa, pe-rehtymässä karjalaisiin sukujuuriini jne.

Kuvat: SEPPO HELPIÖ
Päivölän Kansanopisto

Matkoja Balkanilla

Työväen Akatemian kansainvälinen linja on jo vuodesta 1997 lähtien tehnyt kaikkiaan seitsemän kertaa opintomatkan Balkanille, yhtä kertaa lukuun ottamatta entisen Jugoslavian alueelle. Tänä keväänä (27.3. - 12.4.) kymmenen opiskelijaa oli tutustumassa Serbiaan, Bosniaan ja Kroatiaan. Matkan alku- ja loppupisteessä, Budapestissa vietettiin puolitoista päivää.

Kuva: Laura Ojala

Todellinen ja aito opintomatka ei ole pelkästään reissun tekemistä. Matkan valmistelu alkaa jo syyslukukaudella, jolloin opiskelijat tutustuvat kohdealueen historiaan, kulttuuriin ja nykypäivään; samalla myös toisiinsa kun työtä tehdään pareina. Kahta poikkeusta lukuun ottamatta opiskelijat ovat itse valinneet matkan tarkan kohteen, kun tehtävämäärityksessä on puhuttu väljästi Balkanista, menneen vuosikymmenen vaihteen tienoilla jopa "Euroopan uusista demokratioista, Baltiasta Balkanille".

Kun kohde on täsmentynyt ja matkareittikin hahmoteltu, on uuden valmistelukierroksen vuoro, jolloin päästään syvemmälle ajankohdaisiin kysymyksiin. Serbian, Bosnian ja Kroatiankin kohdalla keskeisimmät kysymykset ovat demokratian vakiinnuttaminen ja vahvistaminen sekä suhteiden järjestäminen naapureihin, Euroopan unioniin ja Natoon. Serbian kohdalla suurimmaksi ongelmaksi on osoittautunut sotarikoksista syytettyjen, erityisesti **Ratko Mladic'in** pakoilu ja Serbian hallituksen kyvyttömyys (vai haluttomuus?) saada häntä kiinni. Bosnian murhe on maan sisäinen, usein etniseksi määritelty epävakaisuus ja siitä seuraava kansainvälisen yhteisön läsnäolo ja järjestyksenpito: EUFOR-joukot ja "Korkea Edustaja" eli *High Representative*. Kroatia on

jo helpompi tapaus, kun **Ante Gotovina** saatiin vangituksi ja toimitetuksi Haagiin. Sen tuloksena EU-jäsenyysneuvottelutkin voidaan aloittaa. Sodan tuhojen korjaamista Kroatiaassakin riittää.

Ensimmäinen varsinainen matkakohde oli luonnollisesti Belgrad, se politiikan johtokeskus, josta Jugoslavian hajoamissotia viime kädessä säädeltiin. Ensimmäisen kerran Työväen Akatemian opiskelijaryhmä oli Belgradissa keväällä 2003, vain pari viikkoa silloisen pääministerin **Zoran Djindjic'in** murhan jälkeen.

"Belgrad – ensin myöhään maanantai-iltana mielivaltaisesti kaahaavan taksikuskin kyydistä tarkasteltuna ja sitten seuraavana aamuna **Aarnin** johdatuksessa ja päivänvalossa katseltuna – kaksi eri vaikutelmaa, kaksi eri kaupunkia. Toisaalta pelottava, toisaalta leppoisa, mutta kuitenkin juuri niin mielenkiintoinen kuin aina olinkin ajatellut ja juuri niin tavallinen ("läntinen"), jota en ikinä olisi uskonut. Epämääräinen "Balkan" alkoi saada kasvot – ja ne kasvot näyttivät jotenkin etäisesti tutuilta – jotenkin inhimillisiltä." Näin kirjoitti **Eveliina Ruokolainen** matkaraportissaan.

Belgradin jälkeen vuorossa oli Sarajevo, jonne matkustettiin bus-

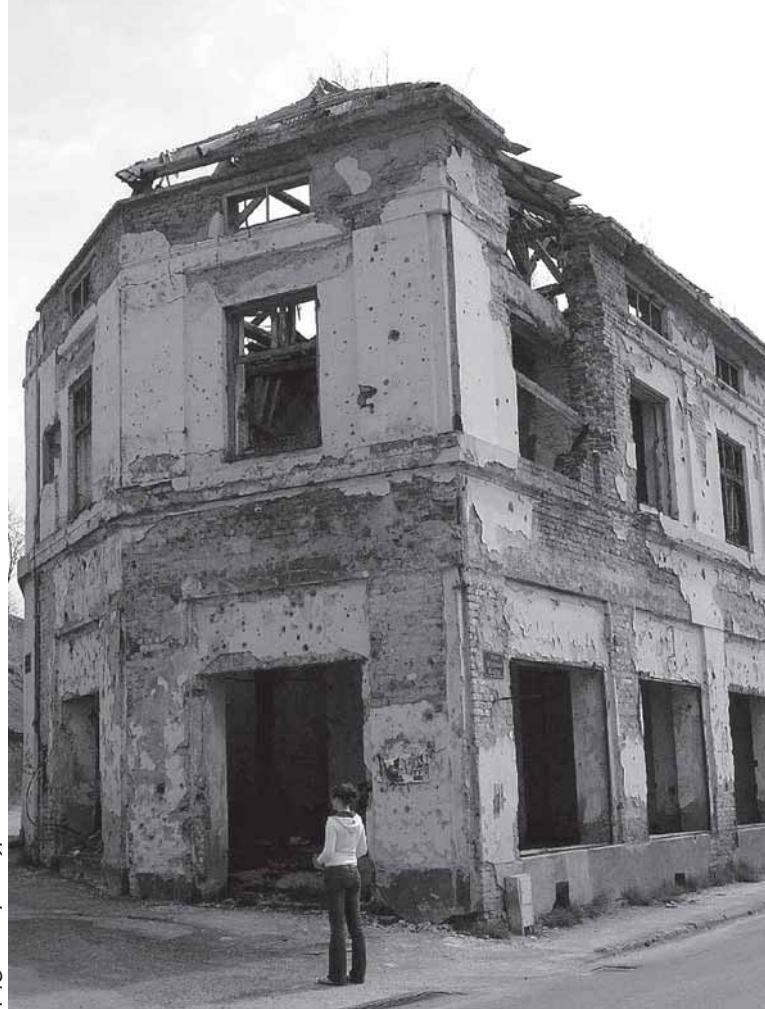
silla kahdeksan tuntia. Bosnian sisällissodan jälkeen Sarajeevoon on rakennettu Serbi-Sarajevon bussiasema, jonne myös Belgradin bus-

Kuva: Laura Ojala

si tulee. Näin vain vahvistetaan etnisen kahtiajaon pysyvyyttä. Sarajevon vanha bussiasema, joka palvelee läntistä ja kansainvälistä liikennettä, on juna-aseman vieressä ja muutenkin lähellä kaupungin keskustaa.

Marja Mäenpää kuvaa kaupunkia näin: *"Aamulla Sarajevo toivotti meidät tervetulleiksi pienellä sadekuurolla. Kukkulalta avautui upea näköala kaupungin tavaramerkkeihin: punatiilikattoiset talot, joista osa uusia ja osa yhä sodan merkit seinillään, mutkittavat alamäet joelle päin sekä tiheään sirotellut moskeijat. Keskustassa näimme muut tavaramerkit: tuhoutuneen, mutta yhä seisovan parlamenttitalon, Holiday Innin ja tarkka-ampujien kujan, Sarajevon ruusut sekä puistoihin sirotellut hautakivet. Sarajevossa todella näkyvät kulttuurihistorian muutokset katukuvassa: turkkilainen basaarialue muuttuu Itävalta-Unkarin aikaisiin mahtipontisiin rakennuksiin, joka taas muuttuu modernimpiin, mutta melko synkän näköisiin kerrostalokortteleihin. Yksi silmiinpistävä asia oli myös McDonaldsin puuttuminen katukuvasta."*

Kuva: Laura Ojala

Vukovar - missä asukkaat - missä rahat korjaukseen?

Kävin Sarajevossa opiskelijoideni kanssa ensimmäisen kerran keväällä 1997, vain runsas vuosi Daytonin rauhansopimuksen jälkeen. Fyysinen jälleenrakennus on edennyt roimasti, mutta näkymät tuolloin, yhdeksän vuotta sitten saivat karskimman tyypin hiljaiseksi. Poliittinen ja kulttuurinen jälleenrakennus ovat työläämpiä ja hitaampia etenemään. Ehkä seuraavan vuosikymmenen jälkeen?

Sarajevosta matkattiin Mostarin kautta Splitiin. Mostar on näillä seuduilla liikkuvalla tietysti must, jossa sodan jäljet vielä näkyvät vaikka uudelleen rakennettu vanha silta (stari most) saatiinkin viime kesänä avattua. Split edusti matkan lomaosuutta yhden päivän ajan. Kaupunki toi **Laura Ojalan** mieleen Ranskan Rivieran. UNESCO:n suojelukohteet Diokletianuksen linnoitus ja vanha kaupunki oli **Salla Luhtaselan** sanoin *"erittäin kaunis ja viehättävä kapeine labyrinttikujineen, kauniine valaistuksineen ja pienine kojuineen."*

Nato pommitti Belgradia keväällä 1999.

Toinen matkakohde Kroatiassa oli Vukovar. *"Vukovarissa saimme nähdä miltä kaupunki näyttää täydellisen tuhon jälkeen. Näky oli aika karmaiseva, mutta ihmiset näyttivät iloisilta. Näin suomalaisen silmin näytti järkyttävältä, miten kauniit rakennukset oli tuhottu täysin, eikä niille ollut sen jälkeen tehty mitään. Minkäs sille voi kun ei ole rahaa millä kunnostaa rakennuksia."* Näin koki näkemänsä **Janina Ranta**.

Matka alkoi ja päättyi Budapestistä, koska sinne on halvat lennot Helsingistä (Malev) ja sieltä on hyvät juna- ja bussiyhteydet eteenpäin. Budapest on tietysti itsessäänkin messun arvoinen paikka, mutta temaatteisesti se ei ole nyky-Balkania. Vierailimme vuonna 2002 avatussa Terrorimuseossa, jossa käsitellään natsimiehityksen ja kommunismin aikaa. Nuoliristiläisetkin esitellään. Tutustumisen väärtti. Mutta niin on Balkanin. Sinne voi mennä omin nokin lomallekin!

AARNI TUOMINEN
Vararehtori
Työväen Akatemia
www.akatemia.org

Jasmin Mäntylä keskustelemassa kansanopistovuodestaan Pohjola-Opiston apulasrehtorin Taisto Tammen kanssa.

Jasmin Mäntylä valmistui matkailualan ammattilaiseksi

Pohjola-opistossa on sen viisikymmenvuotisen historian aikana opiskellut suurin osa nykyisiä ammattiliittojen johtajista aina SAK:n puheenjohtajistoa myöten. Nykyään opistossa tapaa toisenlaisia julkiksia. Eräs heistä, aikoinaan kohukaunottareksikin mainittu, Jasmin Mäntylä opiskeli juuri päättyneen lukuvuoden Pohjola-opistossa matkailun ohjelmapalvelujen ammattilaiseksi. Useissa missikisoissa muutama vuosi sitten menestynyt Jasmin (mm. voitto Model of the World/Suomen osakilpailussa) hakeutui syksyllä kansanopisto-opiskelijaksi ja läpäisi suosittuun linjan valintakokeet. Keskustelimme Jasminin kanssa hänen opiskelukokemuksistaan ja jatkosuunnitelmistaan juuri, kun kevään viimeiset tentit olivat loppusuoralla.

Hakiessasi viime vuonna meille koulutukseen panimme merkille, että sinun perusopetuksen todistuksesi oli yksi parhaista. Keskiarvo kiitettävää luokkaa, ja mikäli oikein muistan, niin kielissä oli

pelkkiä kympejä. Olivatko kielet sinun suosikkiaineitasi?

En minä ruotsista saanut ysiä enempää. Olen aina pitänyt kielistä ja varsinkin aikaisemmin kirjoittelin paljon. Myös maantieto oli ja on vieläkin suosikkiaineitani. Näihin vaikuttaa varmaankin se, että lapsena ja teini-iässä matkustelin äidin kanssa paljon maailmalla. Kävin mm. Yhdysvalloissa useita kertoja.

Johtuuko tämä siitä, että sinulla on kansainvälinen tausta? Isäsihän on lähtöisin Intiasta?

Varmaankin osaksi. Tykkään kovasti matkustamisesta. Olen myös kahden maan kansalainen. Omitan myös Kanadan kansalaisuuden isäni nykyisen kotimaan perusteella.

Eli et sitten ihan sattumalta valinnut matkailualaa opiskelukohdeksi. Matkailun saralla on useita vaihtoehtoisia aloja. Miksi kiinnostuit juuri matkailun ohjelmapalvelualasta?

Tämä on vähän pitempi juttu. Muuttuani Etelä-Suomesta takaisin Ouluun päätin myös muuttaa elämäni, jossa opiskelulla on sijansa. Peruskoulun jälkeen kävin mm. teatteri- ja mallikursseja, koska olen aina pitänyt esiintymisestä. Tämä vaikutti myös hakeutumiseeni missikisoihin ja sitä kautta mallin töihin, joita tein muutaman vuoden. Mallin töitä enemmän minua alkoi kiinnostaa esiintyminen yleisön edessä, jossa saa aktiivisemman kontaktin yleisöön. Tämän laulesiintymisen lisäksi halusin saada kuvaa laajemmin erilaisesta ohjelmapalvelutuotannosta, mitä voisin hyödyntää työssäni.

Löysit sitten Pohjola-opiston koulutustarjonnan. Miten?

Viime vuoden keväällä minulla oli useita opiskelupaikkavaihtoehtoja suunnitelmassa. Täytyy tunnustaa, että sain eräästä toisesta aikuisoppilaitoksesta vihjeen teidän matkailun ohjelmapalvelukoulutuksesta. Kun hankin esitteen ja tutustuin koulutusohjelmaan, niin ajattelin heti, että tuo minun juttu.

Hauska kuulla, että meillä Oulun alueella oppilaitosten yhteistyö toimii myös käytännössä. Pidämme täällä oppilaitosten edustajien kanssa yhteisiä palaverieita, joihin kuuluu myös yhteinen markkinointi. Minäkin olen ohjannut useita oppijoita alueen muihin oppilaitoksiin, kun meillä ei ole ollut paikkoja, tai jos oppijan henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen sopii joku muu koulutusmuoto. Miten sinuun on täällä suhtauduttu?

No, teidän henkilöstö on kyllä ihana! Olen perusuunteeltani avoin ja ulospäin suuntautunut. Osaksi siitä syystäkin olen elämässäni kokenut myös vastoinkäymisiä, mikä on vaikuttanut myös varautumiseeni sosiaalisissa suhteissani. Täällä olen saanut sen sijaan olla oma itseni. Myös opiskelutoverien kanssa olen tullut hyvin toimeen. Minuun on suhtauduttu kuten keneen tahansa opiskelijaan, ja se on ollut minusta hyvä. Myös linjan opiskelijoiden monenkirjava tausta on rikkaus: on asentajaa, mielenterveyshoitajaa ja poromiestä opiskelemassa uutta ammattia.

Sinä olet yksi valtakunnan julkiksista ja olet käynyt läpi lähes vuosikymmenen ”julkisuusrumban”. Missien, viihdetaitelijoiden ja huippu-urheilijoiden kuvaan näyttää nykyään kuuluvan lisääntyneet mediäjulkisuus. Me aikuiskouluttajat olemme paljon keskustelleet siitä, että julkisuuden henkilö putoaa valitettavan usein tyhjään päälle, kun tähteys alkaa sammua ja lakkaa kokonaan. Useimmilla heistä ammatillinen ja muu koulutus puuttuu ja elämää näyttää ikään kuin ote kirpoavan. Tuolloin yksi lääke olisi hakeutua koulutukseen ja sitä kautta ammattiin, mutta se näyttää olevan vaikeaa. Sinä olet onneksi toisenlainen esimerkki. Mitä tässä kaikkiaan on sinun mielestäsi taustalla, miksi on vaikeaa lähteä esimerkiksi opiskelemaan?

Tämä on varmaan niin vaikea kysymys, että! Suuri merkitys on tuossa tilanteessa asenteilla ja silläkin,

kuinka pitkä aika on aikaisemmista opinnoista. Olemme tässä sinun kanssasi keskustelleet kokemuksestani, ja olen myös seurannut ja ajatellut tätä ongelmaa laajemmin. Jos kerron omasta suhtautumisestani, niin minulla ei ollut kovin pitkä aika aikaisemmista koulukokemuksistani. Kun tuossa aikaisemmin puhuit ”oppimaan oppimisesta”, niin opiskelutapa palautui aika hyvin mieleeni. Luonnollisesti tätä auttoi opintojen alkuvaiheessa aihetta käsitelleet tunnit. Kyllä minulla, varmaan vastaavassa asemassa monellakin, oli ennakkopelkoja: miten tulen toimeen toisten opiskelijoiden kanssa, miten minun suhtaudutaan, jaksanko paneutua tarpeeksi opintoihin ja miten esiintymiset haittaavat opintoja. Työkeikkani päätinkin keskeyttää kevätlukukauden ajaksi saadakseeni opinnot päätökseen.

Nyt kun koulutus alkaa olla loppuillaan, on aika pohtia, mitä olet meillä lukuvuoden aikana oppinut ja mitä sinulla on jatkosuunnitelmassa?

Ensiksi minulla tulee mieleen näkemys matkailualan kokonaisuudesta, siis teoria. Sitten omaa työtäni auttaa varmaan ennakkosuunnitelmien teko esimerkiksi alan ohjelmapalveluja tehtäessä. Myös markkinointi ja tietotekniikan taitojen oppiminen ovat minulle tärkeitä. Vaikka opinnot ovat olleet vaativia, niin täytyy sanoa, että odotukset ovat ylittyneet myönteisesti siitä, mitä ennakkoon arvelin. Jatko-opintoihin en ihan heti ole hakeutumassa. Ainakin palaan taas kesäksi esiintymään.

Sinä pääset taas toteuttamaan itseäsi, esiintymishaluasi, ulospäin suuntautuneisuuttasi ja kunnanhimoasi. Oletko horoskoopimerkiltäsi Leijona?

Voi ei, mistä arvasit!

Haastattelu:
TAISTO TAMMELA
Apulaisrehtori
Pohjola-opisto

Kuva:
TONI ETELÄMÄKI

Yrittäjyys kiinnostaa nuoria

Koulutustietoa välittävä opetusministeriön Opintoluotsi.fi-verkkopalvelu vastaa nuorten tarpeeseen tarjoamalla tietoa suomalaisnuoria kiinnostavasta yrittäjyydestä. Verkkopalveluun on nyt avattu uusi yrittäjyydestä kertova osio, josta löytyy helppotajuista ja selkeää tietoa yrittäjyydestä, yrittäjäksi ryhtymisestä ja eri yritysmuodoista. Osio löytyy osoitteesta:

www.opintoluotsi.fi/yrittajaksi

Nuorisobarometrin mukaan itsensä työllistäminen yrittäjänä kiinnostaa nuoria. Nuoret näkevät yrittäjän työn haasteelliseksi sekä monipuolista osaamista ja koulutusta vaativaksi.

Opintoluotsi tarjoaa yrittäjyystiedon nuoria puhuttelevassa ja palvelevassa muodossa. Se kertoo, millaisia tietoja ja taitoja yrittäjä tarvitsee. Sivuilla esitellään myös vaihtoehtoisia väyliä päätyä yrittäjäksi. Yrittäjien omat kokemukset ja tarinat antavat käytännöllisen ja kiinnostavan näkökulman yrittäjän arkeen ja työhön. Ammatin riskeistä ja yrittäjän arjesta on omat sivunsa. Yrittäjyys-osiosta löytyy myös ”Onko hän yrittäjä?”-peli, jossa pelaajan pitää tunnistaa ja valita eri tilanteissa olevista hahmoista se, jonka tiedot ja taidot eivät vastaa yrittäjältä vaadittavia ominaisuuksia.

Yrittäjyys on monipuolinen, itsenäinen ja mahdollisuuksia täynnä oleva vaihtoehto monelle opintojaan päättävälle nuorelle ja jo työelämässä olevalle aikuiselle. Opintoluotsi-palvelun yrittäjätieto toimii apuna myös oppilaitoksille, joissa kattavalle, kiinnostavalle, ymmärrettävälle ja hauskalta yrittäjyystiedolle on tarvetta.

Palvelusta löytyvät kaikki keskeiset nettilinkit yrittäjyystietoon Suomessa. Niiden avulla saa helposti kokonaiskuvan yrittäjyydestä kertovista verkkosivuista ja alan toimijoista maassamme.

Lisätietoja:

Arja Martinmäki, suunnittelija,
gsm 050 388 0682,
arja.martinmaki@helsinki.fi

Tilaa ja aikaa yhdessäoloon

**Aktiivisena kaiken ikää ker-
too Keski-Suomen Opiston
tulevan kesäseminarin ot-
sikko. Olemmeko valmiit
vastaamaan otsikon luo-
maan haasteeseen? Opis-
tolla on mitä upein ympäris-
tö ja palvelut myös jo pitkän
elämäkokemuksen omaa-
vien vieraiden kouluttautu-
miseen ja virkistymiseen.**

Huolellinen valmistautuminen

Ikääntyvän vieraan tai vierasryhmän vastaanottamiseen valmistaudutaan samalla huolellisuudella kuin nuorempienkin opiskelijoiden ja kaikkien vieraiden. Asiaa pitää vain lähestyä eri tavalla.

Seniorikurssilainen valmistautuu asioihin aikaisemmassa vaiheessa kuin me työelämän hektisyydessä painiskelevat keski-ikäiset. Hän soittaa opistolle, kysyy paikan sijainnista, palveluista, joukko- liikenteen aikatauluista. Myös sitä onko juuri hän mahdollisesti sopiva tälle kurssille. Mukanaolo, kuunteleminen ja läheisyys alkavat jo näin ennen varsinaista kurssia.

Tämän vuoksi sisäinen tiedottaminen kurssista ja vieraista opistolla on tärkeää, koska tämä vierasryhmä käy mielellään puheisiin kaikkien opiston alueella liikkuvien kanssa. He tutustuvat mielellään henkilökuntaan, mutta erityisesti meillä opiskeleviin nuoriin. Tätä kirjoittaessani oivallan, että näiden nuorten tiedottaminen seniorivieraista on omalta osaltani tähän asti

Keski-Suomen Opistolta löytyy tiloja senioriryhmien kohtaamiselle. Opiston vanhan päärakennuksen on suunnitellut arkkitehti Yrjö Blomstedt.

tosi huonosti hoidettu, joten otanpa opikseni tästä oivalluksesta.

Viihtyisyys ja turvallisuus tärkeitä

Keski-Suomen Opiston tilat on rakennettu monessa vaiheessa. Majoitustilat tulee miettiä tarkoin, jotta välttyään turhilta portaiden kulkemiselta, mutta silti hajauttamatta väkeä liikaa. Huoneissa ja yhteisissä tiloissa olevat televisiot tarkastetaan erityisellä huolellisuudella, jotta Kauniiden ja Rohkeiden vaiheikkaat elämäntänteet pystytään päivittämään joka ilta. Opiston järjestämän iltaohjelman aikataulun suunnitteluun vaikuttavat merkittävästi nämä muutamat television ”kulttuuriohjelmät”.

Keittiön väki valmistautuu vieraiden tuloon omalla ammattitaidollaan ottaen huomioon monenlaiset dieetit ja muut mahdolliset yksittäiset terveyteen liittyvät tarpeet. Aterioihin lisätään arjesta poiketen myös iltapala, jonka merkitys lienee enemmänkin sosiaalinen, ja on näin ollen hyvin tärkeä tapahtuma ennen omiin huoneisiin siirtymistä.

Keski-Suomen Opiston piha-alueet ovat hyvin hoidetut, mutta seniorivieraiden ollessa talossa vielä erityisesti huolehditaan liukkauden poistosta ja esteettömästä liikkumi-

sesta. Ulko- ja sisävalaistuksella on merkityksensä viihtymiseen ja turvallisuuden tunteeseen.

Toisen ihmisen tapaaminen

Kurssilaisilla tulee olla aamuisin yksi vakiintunut kokoontumispaikka ja henkilö, joka on heidän oma ryhmänohjaajansa ja tiedottajansa. Näin kaikki pääsevät yhdessä aloittamaan uutta päivää. Ennen varsinaisen päiväohjelman alkamista tulee varata aikaa yhteiselle jutustelulle, kysymyksille ja vapaalle keskustelulle, jotta varsinaiseen päivän aiheeseen siirtyminen on mielekkästä.

Senioriryhmien tulo opistolle ei käytännön toimien kannalta paljon poikkea muista ryhmistä, mutta aikaa ja tilaa sosiaaliselle yhdessäololle tulee varata runsaasti. On olta-
tava mahdollisuus tavata rauhassa toinen ihminen.

Teksti:
MARJATTA LEPONEN
Kurssisihteeri
Keski-Suomen Opisto

Kuva:
PEKKA HELIN
Keski-Suomen museo

Seniorinaiset omaksuvat tietoa Tanskan kansanopistoissa. Tässä ovat Ebba Møller, Magda Mortensen, Gerda Larsen, Bodil Jensen ja Birthe Pedersen, jotka osallistuvat kurssille ”Tanskaa kuvin” Koltin senioriopistossa Århusissa.

Missä ovat miehet?

Naiset suurena enemmistönä Tanskan senioriopistoissa

Tanskassa sijaitsevan Koltin senioriopiston opiskelijoista naisia on 20. Vain seitsemän on miehiä. Varsin tuttu tilanne seniorien kansanopistokursseilla.

Højskolebladet -lehti vieraili Koltin senioriopistossa etsimässä miehiä ja syitä heidän vähäiseen määräänsä. Heti alkajaisiksi meitä vastaan tulee joukko naisia, joilla on monta selitystä sukupuolten epätasapainoon. ”Meitä naisia rasittaa luonnollinen uteliaisuus. Miehet tuijottavat mieluummin jalkapalloa televisiosta.”, sanoo yksi kurssilaisista, 68-vuotias **Ebba Møller**. **Magda Mortensen**, 83-vuotias kurssilainen lisää: ”Miesten mukaan he ovat koulunsa käyneet, lisäoppia ei tarvita.”

Naiset ovat matkanneet yhdessä **Birthe Pedersenin**, **Bodil Jen-**

senin ja **Gerda Larsenin** kanssa bussilla Århusista Koltiin 14 päivän ”Tanskaa kuvin” -kurssille. Monet heistä tulevat yhä uudelleen kansanopiston kursseille.

Virtaa patteriin

85-vuotias Gerda Larsen toteaa: ”Kansanopisto pitää mielen virkeänä.” Ebba Møller puolestaan kertoo: ”Sain kurssin syntymäpäivälahjana lapsiltani. Se ilahdutti minua. Täällä pidetään kaikista huolta.” Bodil Jensen on 77-vuotias ja hän tulee Odensesta: ”Kun jäin yksin, piti keksiä jotain. Täällä on kertakaikkisen upeaa ja mieli kohenee kohisten.” 68-vuotias Birthe Pedersen iloitsee: ”Kansanopistossa akut latautuvat. Ei tarvitse tehdä ruokaa, ei ole aikatauluja ja saa valita tekemisensä vapaasti.”

Koltin senioriopistossa on muun muassa maalaus- ja kuvanveistotilat, jossa voi tehdä puisia

koristeveistoksia. Mutta ”Tanskaa kuvin” -kaltaiseen seniorikurssiin kuuluu myös laulua ja musiikkia, vaellusretkiä ja bussimatkoja sekä esitelmiä aina tunnetuista säveltäjistä alttaritauluihin ja kalkkimaalauksiin asti. Ebba toteaa: ”Paperilla ohjelma tuntui vähän raskaalta. Mutta opiston opettajat ovat mahtavia tarinoitsijoita. Nyt olen päättänyt syventyä lähemmin musiikkiin ja kirkkotaiteeseen.”

Sisäänpäin kääntyneet miehet

”Tanskaa kuvin” -kurssin osallistujat ovat iältään 57–92-vuotiaita. Mutta missä ovat miehet?

Yksi seitsemästä on 72-vuotias **Leif Jørgensen**. Hän selittää miesten epäluulon kansanopistoja kohtaan näin: ”Miehet ovat sisäänpäin kääntyneempiä kuin naiset, eivätkä he myöskään ole yhtä tiedonhaluisia kuin naiset. Miehet pelkäävät nolatuksi tulemista. He luulevat,

että kansanopistossa opitaan kirjoittamaan ja laskemaan. Mutta näinhän asia ei ole senioriopistoissa.”

90-vuotias **Karl Nyborg Madsen** on kuitenkin varma asiastaan: “Jos kansanopisto on päässyt kerran puraisemaan, ei siitä enää pääse irti”, sanoo hän.

36 isoäitiä ja yksi isoisä

Kansanopiston rehtori **Hans Hulgård** on myös ihmetellyt seniorikurssien vääristynyttä sukupuolirakennetta. Viime vuonna 805 kurssilaisesta vain 150 oli miehiä. “Huonoin tilanne on isovanhemmille ja lastenlapsille tarkoitetuilla kursseilla. Viime vuonna niille osallistui 36 isoäitiä ja vain yksi isoisä.”

“Naiset elävät toki keskimäärin kauemmin kuin miehet. Monet miehet tuovat kuitenkin siippansa tänne autolla. Naiset ovat ulospäin suuntautuneempia ja heillä on suurempi sosiaalisen kanssakäymisen tarve.”

Liiteristä Kierkegaardiin

“Pyrimme kurssivalikoimillamme vetoamaan kumpaankin sukupuoleen. Mutta mallit ovat mitä ovat. Miehet suuntaavat mieluummin autotalliin tai pihatöihin. Pitäisi varmaan järjestää kurssi ”Liiteristä Kierkegaardiin.”, miettii rehtori.

“Toki meillä on enemmän miehiä kursseilla, joissa ei tarvitse istua koulunpenkillä, esimerkiksi ulkoelämään liittyvillä kursseilla. Miehet haluavat ulos raittiiseen ilmaan.” Hans Hulgård lisää: “Luulessa, että useammalla miehellä kuin naisella on traumaattisia kokemuksia koulunkäynnistään.”

Häntä ilahduttaa myös, että senioriopistoilla menee yleensä ottaen hyvin, samaan aikaan kun muissa kansanopistoissa ollaan kriisitunnelmissa. “Ikäihmisillä on nykyään enemmän aikaa. He ovat myös vireämpiä. Ja monella on myös enemmän rahaa kuin aikaisemmin.”

Teksti ja kuva:
ANDERS WEDEL BERTHELSEN
Højskolebladet
Tanska

Käännös: JUHA AUVINEN

Tanskassa on viisi seniorikansanopistoa:

Kolt Ældrehøjskole, Hasselager Århusissa
Pensionisthøjskolen Rude Strand Odderissa
Pensionist-Højskolen Marielyst Falsterissa
Seniorhøjskolen, Nørre Nissum Lemvigissa

Tämän lisäksi järjestävät monet muut kansanopistot seniorikursseja.

Lisätietoja: www.hojskolerne.dk

Hintaesimerkkejä:

14 päivän kurssi kahden hengen huoneessa (wc ja kylpyhuone): 3 275 Tanskan kruunua.

14 päivän kurssi kahden hengen huoneessa (ei wc:tä ja kylpyhuonetta): 2 775 Tanskan kruunua.

14 päivän kurssi yhden hengen huoneessa (wc ja kylpyhuone): 3 725 Tanskan kruunua.

14 päivän kurssi yhden hengen huoneessa (ei wc:tä ja kylpyhuonetta): 3 225 Tanskan kruunua.

Matkakurssit ovat jonkin verran kalliimpia.

Tanskan kruunun kurssi kesäkuun alussa 1 euro = 7,30 kruunua.

Artikkeli on julkaistu Højskolebladetin numerossa 5/2006

Ovatko elämä ja koulu eri asia?

Leikin joskus seuraavalla ajatuksella: koululaitos olisi pantu maan tasalle ja kaikki koulurakennukset purettu. Oltaisiin tyhjän päällä. Sitten meille annettaisiin vastuu siitä että ihmiset (lapset, nuoret, aikuiset, seniorit) oppisivat selviytymään elämästään ja tulevaisuudestaan mahdollisimman hyvin, että heille kehittyisi henkilökohtaisesti tarvittava osaaminen ja taitotaito.

Mistä me silloin aloittaisimme? Miten me sen tekisimme? Syntyisikö nykyisen näköinen ”koulujärjestelmä” uudestaan? Tuskinpa...

MARTIN NÄSE
kurssisihteeri
Kronoby Folkehøgskola

(Jatkuu seuraavassa numerossa)

Ikääntyvän väestön koulutustarpeet Saksassa

Tausta

Viime kuukausina Saksassa on julkaistu lakisääteiset raportit ikääntyneiden, perheiden sekä lasten ja nuorten sosiaalisesta tilanteesta. Kaikissa niissä todetaan kehittyneille maille yhteiset demografisten muutosten tuomat ongelmat eri aloilla kuten sosiaaliturva, terveys, työvoima, perhepolitiikka, maahanmuutto, koulutus. Saksan väestömäärän ennustetaan laskevan 82 miljoonasta (vuonna 2005) noin 65 miljoonaan (vuonna 2050). Odotetavissa olevan eliniän kasvun myötä halutaan eläkeikää korottaa 65 vuodesta 67 vuoteen. Työntekijät jäävät kuitenkin nykyisin entistä aiemmin eläkkeelle jo 55 - 60-vuotiaina, mikä osaltaan aiheuttaa ongelmia alhaisina eläkkeinä.

Julkista keskustelua käydään muun muassa pitempään työelämässä pysyttelevien lisätarpeesta ammatilliseen koulutukseen. Keskustellaan myös siitä, että eläkeläisten tulisi olla mukana kansalaisyhteiskunnan vapaaehtoistyöntekijöinä, jotka eivät nauttisi palkkaa. Näin julkinen valta haluaisi varojen puutteessa korvata sosiaalipalveluja. Toisaalta ikääntyneet haluaisivat aktiivisesti osallistua julkisten asioiden hoitoon ja parantaa elämänlaatuaan. Kaikkien näiden ongelmien ratkaisussa elinikäinen oppimisen ja aikuiskasvatus ovat avainasemassa.

Saksassa keskustellaan myös iän kuvasta ja vanhenemisen visiosta. Tästä käytetään termiä "vastuullinen ja aktiivinen ikä". Saksan Liittotasavallan perheasioiden ministeriö (Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth) teetti kaksi tutkimusta ikääntyneiden koulutuksesta.

Tutkimuksista suuntaa

Näissä kahdessa tuoreessa saksalaisessa tutkimuksessa (infa/Institut für angewandte Sozialforschung ja FALL/Forschungsgruppe Altern im Lebenslauf der Freien Universität

Berlin) on perehdytty ikääntyneiden koulutukseen osallistumiseen ja koulutukselle asetaviin vaatimuksiin. Tutkimukset antavat kuvaa sekä kysynnästä että tarjolla olevasta koulutuksesta.

Toinen tutkimuksista (FALL) selvitti tämänhetkistä koulutustarjontaa, koulutuksen tuottajia, mukana olevia organisaatioita ja rahoitusta. Lisäksi tutkittiin tarjontaan vaikuttaneita näkökulmia. Selvitys osoitti että nykyinen koulutus tavoitti hyvin "nuoremmat ikääntyneet".

Miten korkea on koulutukseen osallistumisen taso 50 – 75-vuotiaiden ikäryhmässä? Miten tämän ikäryhmän lisäkoulutuskysyntä kehittyi vuoteen 2015 mennessä? Näihin kysymyksiin vastaamiseksi haastateltiin toisessa tutkimuksessa (infa) 1 900 henkilöä. Tutkimuksen tulokset tuottavat uutta käytännön tietoa iäkkäämpien koulutautumisesta ja antavat aineistoa sekä koulutuksen sisältöjen suunnitteluun että oppilaitosten voima-

varojen suuntaamiseen. Koulutuspolitiikkaa voidaan myös muovata tulosten suuntaisesti.

Kysynnän kasvu

Tutkimusten selvittämä koulutuksen kysynnän voimakas lisääntyminen Saksan Liittotasavallassa on hyvin mielenkiintoista. Kysyntä lisääntyy nopeasti vuosien 2001 ja 2015 välillä siten, että vähimmäisennuste on 2,6 miljoonan kasvu osallistujamäärässä ja enimmäisennuste 8,7 miljoonan lisäys. Tällainen kysynnän kasvu ylikuormittaa oppilaitokset ja niiden ammatilliset valmiudet eivätkä ne nyky muodossaan pysty selviytymään tästä tehtävästä.

Koulutuksen kysyntä ei kuitenkaan kasva ainoastaan ikääntyneiden määrän lisääntymisen perusteella vaan myös tämän ryhmän sosiaalisen rakenteen ja sen suurempien koulutuskokemusten vuoksi. Erityisesti naiset ovat aktiivisia tällä alueella – jopa niin että joillakin aloilla iäkkäiden koulutusta voidaan kuvata naisten koulutuksena. Koulutuksen kysyntä korreloi edelleen positiivisesti vapaaehtoistyön kanssa. Kansalaisvaikuttamisella on myös koulutukseen ohjaava vaikutus.

Molemmat tutkimukset antavat yhtenäisen kuvan ikääntyneiden ja eläkeläisten aktiivisesta sukupolvesta, joka ottaa aktiivisesti osaa julkiseen elämään, haluaa tehdä vapaaehtoistyötä järjestöissä, yhdistyksissä ja itseapuryhmissä sekä on mukana perhe- ja naapurustoverkostoissa.

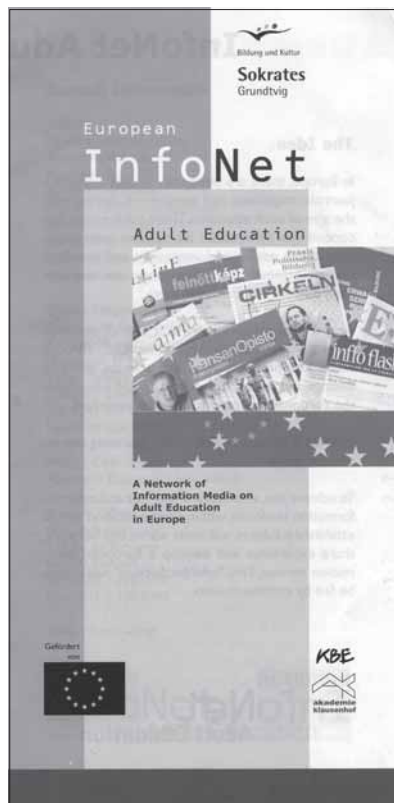
InfoNet Service

PETRA HERRE

(Deutsche Evangelische Arbeitsgemeinschaft für Erwachsenenbildung, DEAE)

Käännös englannista: Sari Virtanen

InfoNet on eurooppalaisten aikuiskasvatusalan julkaisujen Grundtvig 4 -verkostoprojekti, jossa myös Kansanopistolehti on mukana.

Pensionärernas folkhögskola:

Stimulans, kunskap, gemenskap och glädje

PRO:s folkhögskola vänder sig främst till äldre generationen. Huvudman för PROs folkhögskola är Pensionärernas riksorganisation (PRO) som är Sveriges och Nordens största pensionärsorganisation med 401 250 medlemmar i 1 500 föreningar runt om i landet. PRO bildades 1942 och växer stadigt i medlemsantal.

Brett utbud

Upprinnelsen till att PRO har en folkhögskola är att PRO i mitten av 1960 talet hade vuxit sig så stort, så man tyckte att man skulle ha en egen kursgård, där man kunde samla medlemmar från norr till söder från öst och väst. Syftet var och är naturligtvis stimulans, kunskap, gemenskap och glädje. Vi vill stimulera till en fin utveckling i medlemmarnas intresse, till nytta för samhälle, att stärka såväl organisation som individ. Vi har en tilltro till det livslånga lärandet och att pensionärerna ska organisera sig för att påverka samhällsutvecklingen såväl som sin egen situation, men och för gemenskap och glädje

i de aktiviteter PRO föreningarna har.

Vi utbildar för olika styrelseuppdrag, för pensionärsrådsuppdrag, olika aktivitesledare som seniordansledare, linedansledare, qi gongledare, reseledare, gymnastikledare med mera. Men vi har även kurser för enskilt intresse i data, engelska, Ny teknik, Må väl till kropp och själ, Natur och friluftsliv, Flugfiske, Fågelkurs, Olje och akvarellmålning, Skrivarkurser, Sångers visor och dikter, Konst och musik, hantverk som; vävning, träslöjd, läderslöjd, olika textila tekniker, Fläta i säv och pil m.m. Vi har ett väldigt brett utbud på 80 kurser per termin och har de senaste två åren haft ca 40 nya kurser.

En gammal bruksherrgård

PROs Folkhögskola ligger vid Dalälven i Sandvikens kommun i en väl bevarad bruksmiljö från 1800-talet, Gysinge bruksamhälle. Skolan inryms i herrgårdsbyggnaden till Gysinge gamla Järnbruk. Skolan ligger också invid Färnebofjärdarnas Nationalpark. Till skolan hör, förutom själva herrgårdsbyggnaden, ytterligare 7 större byggnader, som innehåller matsal, kök, föreläsningssalar och ett internat med totalt 90 bäddplatser. Skolan har cirka 30 anställda.

År 1970 då PRO köpte Gysinge Herrgård var herrgården illa sliten och nedgången. PRO köpte Herrgård och kringområde för 100 kro-

nor, renoverade och hade första kursen 1971. På den tiden kom ca 500-600 kursdeltagare per år. År 1982 ansökte man om och blev en av landets 148 folkhögskolor.

Deltagare från hela landet

PROs Folkhögskola genomförde förra året 179 kurser med 3 408 kursdeltagare. Deltagarna kommer från hela landet. Vi har flest enveckorskurser, sedan två-veckors och slutligen en 15 veckors lång allmän folkhögskolekurs varje termin. På vår dagfolkhögskola i Stockholm har vi tre 15 veckorskurser varje termin. Utöver kursdeltagare har vi flera tusen andra besökare på Gysinge Herrgård/PROs Folkhögskola för lunch, kaffe, information och visning.

PRO har ett stort lotteri, Seniorlotteriet med 500 000 lotter årligen, där en del av avkastningen går direkt till skolans skötsel. Det finns en intresseförening för skolan som bidrar med pengar varje år. Vi har ideellt arbetande värdinnor och värdar samt en hantverksgrupp, vilka alla utgör mycket fint arbete här varje år. En kursvecka hos oss kostar 1 950 Svenska kronor i dubbelrum. Vår 15 veckorskurs är prioriterad och där betalar man 800 kronor/vecka för att delta. Där läser man svenska, engelska, historia, samhällskunskap, livsåskådningsfrågor, konst och musik och lär hantverk, friskvård och data

Antal kurser och kursdeltagare ökar stadigt, liksom utbudet. Just nu har vi prövat kurs i "Bugg", 38 personer kom för att lära och dansa och till höstens buggkurs som kommer oktober/november är 19 redan anmälda. Vi tror inte att man ska stå still utan stadigt förändras i takt med medlemmarnas intresse. Efter ett besök här kommer man igen och igen, säger våra deltagare.

Se också www.pros.fhsk.se/

BRITT-MARIE FREDRIKSSON
Rektor
PROs Folkhögskola, Sverige

Bild:
Skolans arkiv

Vapaan sivistystyön rahoitusperustaa on tarkistettava

Kansanopistojen järjestämien vapaan sivistystyön volyyymi on parin kolmen viime vuoden aikana ollut laskusuunnassa. Kehitys ei ole jyrkkää, mutta kuitenkin selvästi havaittavissa. Vastaavasti tutkintotavoitteinen koulutus on lisääntynyt. Suhde on tällä hetkellä kutakuinkin 60 - 40 vapaan sivistystyön hyväksi.

Opistojen toiminnan suuntautuminen monille uusille alueille on siinä määrin luonnollista ja oikein. Näin palvelemme yhteiskunnan moninaisuuksia sivistystarpeita ja vaikuttavuutemme aikuiskoulutuksen kokonaisuudessa saattaa hyvinkin kasvaa. Tästä huolimatta on pakko kysyä, mitä tapahtuu kansanopistojen vapaille sivistystyölle. Onko supistuva toiminta merkki sen hupenevasta tarpeesta, vai jostakin muusta? Pelkään, että nimenomaan jostakin muusta.

Se jokin on runsaan kymmenen vuoden ikäinen markkinamekanismi perustuva valtionosuusjärjestelmä. Muutamassa vuodessa opistot ovat suoriteviikoista kilpaillessaan itse aiheuttaneet suuritteena olevan opiskelijaviikon hinnan heikkenemisen neljänneksellä. Tämä on ollut mahdollista opetusta tiivistämällä, henkilöstörakenteita keventämällä ja palveluja ulkoistamalla. Vauhtiin on ajanut pelko, että toiset kuitenkin tekevät niin ja vievät oppilaat ja suoritteet. Nyt ollaan sitten tilanteessa, jossa vapaa sivistystyö kansanopiston toimintatavalla, ei enää tahdo kannattaa mitenkään. Internaattit tyhjenevät ja oppilasmaksupaineet nousevat sietämättömällä tavalla. Seurauksena on pako paremmin toiminnan edellytykset turvaamaan tutkinnolliseen koulutukseen. Sivistystehtävän asemesta koulutuksen kehittämistä on alkanut ohjata taloudellisen selviämisen pakko, kuten valtionvarain tarkastajakin muistiossaan toteavat.

Rahoitusjärjestelmä tarvitsee siis remonttia. Se mikä toimii säädellyn koulutuksen rahoitustapana, ei sellaisenaan sovi järjestämistavoiltaan vapaan koulutuksen tarpeisiin. Tutkinnollisella koulutuksella on jo muodollisen asemansa vuoksi turvanaan sellaisia yhteiskunnallisia palomuuureja jotka hillit-

sevät kilpailun haittavaikutuksia. Vapaalla sivistystyöllä ne puuttuvat. Lainsäätäjälläkään ei laman aikana ja sen jälkitilanteessa ole ollut halua kuunnella kansanopistojen erityistoiveita, koska markkinamekanismin on haluttu vaikuttavan kaikessa valtionosuustoiminnassa koko painollaan. Sen on uskottu tuovan odotettuja valtiontalouden säästöjä.

Vapaan sivistystyön tilanne on kohtuuton, sillä sen tehtävät eivät samaan aikaan ole hävinneet mihinkään. Päinvastoin, kansainvälistymisen, työmarkkinoiden epävakaisuuden ja sosiaalisen kehityksen murrosten vuoksi entisten tehtävien rinnalle ovat nousseet monet uudet asiat ja tarvisijat. Asia on virallisestikin todettu PAT-mietinnössä ja sen perusteella tehdyssä koulutuksen kehittämistyössä. Uusien tehtävien merkityksellisyys on monin tavoin vahvistettu suunnitelmissa, mutta yksi on jäänyt puuttumaan ja sen myötä kaikki. Resurssit sen enemmän opistojen toimintaan, kuin aikuisopiskelijoiden välttämättömään sosiaaliseen tukeenkaan ei ole herunut. Viimemainituksessa on jo kysymys myös koulutuksellisesta epätasa-arvosta.

Tutkintokoulutuksessa on aina tunnustettu se itsestäänselvyys, että eri tehtävät edellyttävät eri resurssin. Vapaan sivistystyön kohdalla on ollut toisin, olipa tehtävä millainen tahansa, se pitää tehdä samalla hinnalla. Ajatus on kestävä reaalimaailman paineissa.

Nyt kun kansanopistoilla ja myös valtiovallalla on kiistatonta kokemusta suoritekilpailun ongelmallisuudesta, on lopultakin aika tehdä suuntaviivaperiaatteiden mukaisia tarkistuksia yksikköhintojen perusteiden määrittämiseksi koulutustehtäviä palvelevalla tavalla. Seuraavat hallitusneuvottelut ovat jo hautumassa monessa myssyssä. Niihin iskemme puumerkkimme sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja vahvan kansalaisyhteiskunnan tunnuksin.

VILLE MARJOMÄKI
Puheenjohtaja
Suomen Kansanopistoyhdistys

Tohtorihautomoita ja metallipajoja

ON KAUNIS TOUKOKUINEN ilta.

Vuosi on 2021. Länsisuomalaisen kansanopiston senioriopintoryhmässä juhlitaan. Kuudes väitöskirja on juuri hyväksytty, ja karonkassa kohotellaan maljoja.

Juhlavieraat veistelevät siitä, miten **Björn Wahlroos** viitisentoista vuotta sitten esitti, että eläkeläisten väitöspuuhastelut olisi melkein lailla kiellettävä.

Miehestä, joka ei arvostanut henkistä rikkautta, ei viime vuosina ole kuulunut mitään. Sen sijaan viireillä suurella ikäluokalla on nyt aikaa tuottaa merkittävää tietoa yhteiskunnalle ja iloa itselleen.

2010-LUVUN ALUSSA eri puolilla Suomea kansanopistoihin syntyi tohtorihautomoita.

Tutkimustyöstä innostuneet eläkeläiset eivät tahtoneet jäädä yksin kotikamariinsa, vaan etsivät kansanopiston suojista hengenheimolaisia, muita elinikäisiä opiskelijoita.

Yhteistyö yliopistojen kanssa toimii nyt hyvin. Kansanopiston opintoryhmässä opiskelijat saavat tarvitsemansa tuen: he jakavat tutkimustyön ongelmia, kuulevat asiantuntijoita ja virkistävät yhdessä. Eikä tarvitse murehtia ruuanlaitosta ja asumisen huolista.

Vuosien mittaan ryhmän jäsenet tulevat tutuiksi, ystäviksi.

MONET OVAT KIINNOTUNEITA

muustakin kuin tohtorin silinteristä. Toisten kädet kaipaavat nikkarointia puun ja metallin parissa, toiset syyhyävät lankojen, lasin ja maalaus-tarpeiden pariin. Keväisin kansanopistoissa esitelläänkin näyttäviä

aikaansaannoksia.

Toiset taas haluavat reissata hyvässä seurassa. Kotimaakuntaan ja naapurimaihin suunnatuille kulttuurimatkoille kansanopistot joutuvat välillä myymään ei-oota.

Jotkut tahtovat kirjoittaa ohjatus-ti sukhistoriikkia tai omaa elämäntarinaansa. Kansanopistojen senioriopinnot antavat siihen mahdollisuuden, kuten monenlaisiin muihinkin opintoihin, joita ei työikäisenä ehtinyt harrastaa.

KUNNALLISEN VANHUSTENHUOL-

LON heikennyttyä joissakin kansanopistoissa yhdistettiin palvelutalon ja opinnollisuuden idea. Vaikka ruumis raihnaustuu, mieli kaipaa älyllisiä ja henkisiä haasteita. Sitä paitsi yhdessä tulee pidettyksi yllä fyysistäkin kuntoa.

Suurten ikäluokkien tulo kansanopiston kampukselle on myös tasoittanut sukupolvien kuilua vanhojen, nuorten ja työikäisten välillä. Lapset, jotka ovat kansanopistoissa temmeltäneet jo vuosikymmenen verran omissa opintoryhmissään, ovat saaneet iäkkäämmistä opiskelijoista varavaareja ja -mummeja.

USEIN IHMETELLÄÄN, miksi tällaista ei ollut jo vuonna 2006.

TYTTI ISSAKAINEN
Tiedottaja
Turun kristillinen opisto

Eläkkeelle

Eräs lukion opettajaksi ryhtynyt nuori kuvasi tilannettaan: muuten kiva työyhteisö, mutta kaikki muut ovat vanhoja kääkkiä. Lohdutin häntä: aika korjaa tuon ongelman. Ennen kuin huomaatkaan olet itsekin kääkkä.

Tämä oli väärä neuvo, sillä ajan kokeminen on kunkin pään sisäinen asia. Siihen tavanomaiseen "ajan nopeaan kulumisen" päivittelyyn ei kannattaisi mennä, kuten nyt ei muutenkaan yleisiin mielipiteisiin. Mutta se on jo toisen jutun aihe.

Ensimmäisen kerran kävi päässäni ajatus eläkkeestä, kun täytin 40 vuotta. Mutta tulihan se sieltä neljännesvuosisadan päästä. Valtiokonttori lähetti päätöksen ja työeläkekortin. Kun olin seurailut eläkeläisten habitusta, niin ajattelin, että kortti ohjaa sitä.

Oletin, että kortin takapuolella on pienellä painettuna muun muassa seuraavaa: tämä kortti oikeuttaa tönimään muita, etuilemaan jonnossa, kertomaan kovaäänisesti iltalehtien lööpeistä, eilisestä tv-ohjelmasta tai muista haudotuista latteuksista, toistamaan nämä typeryttävät kertomukset useaan kertaan, valittamaan kaikesta mahdollisesta, paheksumaan nuorisoa jne. Totesin olleeni väärässä. Kortti lupasi vain alennuksia VR:llä, Finna-irilla ja busseissa.

Syyllistyin tuossa itsekin valittamiseen ja yleistämiseen, mutta siinä ominaisuudessa en ole yksin. Yhteiskunnan moninaisuus kaikki-ne osaamis-, harrastus-, sosiaaliym. eroineen ei mihinkään häviä eläköitymisessä.

Entäpä itse. Kuka minä nyt olen? Tätä kysymystä joutuu miettimään useampikin: maan, paikkakunnan, työpaikan vaihtaja, vanhemmaksi tulija, läheisen menettäjä ja niin edelleen. Mitä kirjoitan esim. hotellikorttiin: rehtori, eläkeläinen, esseisti. 30 vuotta sitten eläkkeelle jäänyt Kuusamon opiston rehtori **Arvo Heikkinen** esiintyi TV:n reportaasissa aikoinaan kalastajana.

No edellisen kappaleen kysymys tulee nykyisin vastaan todella harvoin. Millä täytän päiväni? Asutuani kahden opiston päärakennuksessa 32 vuotta, ryhdyin erkanemaan ajoissa. Kymmeneen vuoteen en osallistunut enää rehtori- eikä kansanopistopäiville. Siksi arvoisa lukijani, olen sinulle varsin vieras.

Viime vuosina jäi kotiasioita tekemättä. Annoin vaimolle jouluna 2001 lahjaksi laudeliinoja lupa-uksella sauna valmistuu vuonna 2002. No nyt se alkaa valmistua. Kasassa on mm. yhden kirjaston luettelointi ja lahjoittaminen, entisten ulkomaalaisten yhteistyökumppaneiden avustaminen ja filosofian peruskysymykseen vastaaminen: Miksi olen tässä juuri nyt?

Johtamisen peruskysymyksiäni oli: Mistä sinulle maksetaan? Eikä ainuttakaan löytynyt, joka olisi vastannut: juoruilusta, kaverin mollaamisesta, (opiskelijapalautteen kertomasta) huonosta opettamisesta tms. Sitäkään kysymystä ei tarvitse nyt esittää, ei itselle eikä muille.

Arvoisa lukija! Esitin hotellikorttiin kolme täyttövaihtoehtoa. Luettuasi tämän mitä arvelet? Kävisikö se kolmas?

risto.numminen@elisanet.fi

Opetusministeriö patistaa ammattillisen koulutuksen järjestäjiä yhdistymään

Esitän seuraavassa muutamia henkilökohtaisia näkökulmia opetusministeriön lähettämästä kirjeestä ”Ammattillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamisen vauhdittamishanke”. Näkökulmat perustuvat osittain tai kokonaan huhtikuussa jätetyn kansanopiston ammattillisen koulutuksen selvityshankkeen tuloksiin.

Kesun tavoitteisiin liittyen opetusministeriö haluaa vauhdittaa ammattillisen koulutuksen järjestäjiä muodostamaan riittävän suuria ja monipuolisia tai muutoin vahvoja koulutuksen järjestäjiä, joilla on edellytykset kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin. Kysymys on siis koulutuksen järjestäjien ja näiden omaisuuksien yhdistämisestä yhdeksi ammattillisen koulutuksen järjestäjäksi, ammattiopistoksi. Kirjeessä perustellaan ammattiopistojärjestelmään siirtymistä järjestelmän tuottamalla eduilla.

Kirjeellä vauhditetaan ammattillisen koulutuksen järjestäjien vapaaehtoista yhdistymistä ja kannustetaan ”porkkanoin” siihen, minkä vuoksi on luonnollista, että kirjeessä mainitaan muut ratkaisumallit vain viittauksin kuten ”riittävän vakaa ja monipuolinen tai muutoin vahva toimija” tai ”ammattillisen ja lukiokoulutuksen yhteistyö” tai ”alueilla voi toimia opiskelijamäärältään pienempiä tai koulutustarjonaltaan suppeampia koulutuksen järjestäjiä”. Kansanopistojen kannalta nämä maininnat ovat kuitenkin elintärkeitä.

Yleistavoitteeltaan yhdistämishanke on perusteltu ja tarpeellinen. Mutta jos sen kuvaama alueellinen ammattiopisto on tulevaisuudessa ainoa ammattillisen koulutuksen järjestämisen vaihtoehto, ammattillinen perus- ja lisäkoulutus saattavat koulutuksen saatavuus- ja likietuisuussyistä näivettyä. Per-

heellisen aikuisen tai 16-vuotiaan nuoren ammattilliseen koulutukseen hakeutumiselle on merkittävää vaikutusta koulutuksen likietuisuudella ja turvallisella asumis- ja opiskeluympäristöllä.

Entä sitten jos kaikki tai suurin osa yhdistämisestä kirjeessä kuvatuista eduista ei toteudu? Entä sitten kun ammattiopistolle myönnettyjä opiskelijapaikkoja pitää tulevaisuudessa karsia? Karsitaanko reunoilta vai keskeltä?

Kansanopistojen ja muidenkin yksityisten ammattillisen koulutuksen järjestäjien kannalta yhdistämis – yhteistyö -akselilla ongelmana ei ole yhteistyö vaan sen muoto, josta viranomaistahoilla ja opistoilla on osittain erilainen näkemys. Opistot korostavat itsenäisten koulutuksen järjestäjien yhteistyötä. Viranomaiset edellyttävät koulutuksen järjestäjien yhdistämistä.

Ammattillista koulutusta järjestävät kansanopistot ovat osa alueellisesti kattavaa ammattillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjien verkkoa. Opistot ovat yksi- tai kapeaalaisia ammattillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjiä mutta monet niistä järjestävät jo nyt kaikkia ”ammattiopistoihin” suunniteltuja koulutustoimintoja. Opistojen vahvuutena on monitoimikampus.

Näistä lähtökohdista opistojen on sorvattava elokuun 2006 loppuun mennessä suunnitelmansa ja vastauksensa opetusministeriölle. Ministeriön tavoitteena on, että sillä ja koulutuksen järjestäjillä on vuoden 2008 loppuun mennessä yhteinen näkemys koulutuksen järjestäjäverkon tavoitteilasta alueittain ja järjestäjittäin.

Kansanopistojen kannalta on merkittävää, että yhteiseen näkemykseen sisältyvät myös opistojen järjestämälle ammattilliselle koulutukselle tärkeät asiat. Näitä

ovat itsenäisinä koulutuksen järjestäjinä toimiminen, itsenäisten ja yhdistyneiden tai yhdistettyjen koulutuksen järjestäjien tasaveroisen kohtelun turvaaminen sekä itsenäisten toimijoiden monimuotoisen yhteistyön hyväksyminen, tukeminen ja kehittäminen. Kansanopistojen kannalta on tärkeätä, että yhteisessä näkemyksessä otetaan huomioon opistojen internaattipedagogiset toimintatavat ja opistokampuksissa tapahtuva monialainen ja synergiaetuja tuottava koulutus-toiminta.

Opistoina olemme ammattillisen koulutuksen tulevaisuuden suhteen kovan paikan edessä. Tarvitsemme yhteen hiileen puhaltamista, yhteistä linjaa ja määrätietoisia toimia. Kansanopistoyhdistyksen ammattillisen koulutuksen työryhmältä ja / tai yhdistyksen hallitukselta on tiettävästi tulossa asiaan liittyvää yhteistä linjausta. Sitä tarvitaan.

PENTTI LEMETTINEN

Rehtori

Lapuan kristillinen opisto

PS. Ammattillista koulutusta järjestävien opistojen on syytä informoida alueensa kansanedustajia vauhdittamishankkeesta ja sen vaikutuksista itsenäisten ja yksityisten koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiin.

Kansanopistohistorian tekijöitä ja näkijöitä

Folkhögskoleminnen III, en antologi, Folkhögskolans Veteranförening, Stockholm 2005

Esiteltävän kirjan otsikon kolmonen kertoo siitä, että aikaiseminkin on tapahtunut. Ruotsin kansanopistoveteraanien aktiivisesti toimiva yhdistys on muutaman viime vuoden kuluessa saanut aikaan omakohtaisten muistojen trilogian, ”*toisenlaista kansanopistohistoriaa*”. Sarja tutustuttaa lukijan kaikkiaan lähes neljäänkymmeneen Ruotsin kansanopistoon, sellaisina kuin rehtorit, opettajat, opiskelijat tai toimihenkilöt ovat ne kokeneet. Kaksi ensimmäistä osaa ovat ehkä enemmän spontaania muistelemista, ja tähän viimeiseen on – puheenjohtajan **Marianne Marcusdotterin** esipuheen mukaan – pyritty saamaan mukaan sellaisia toiminnan alueita, joita edellisissä ei ole käsitelty.

Kirja sisältää 13 veteraanin muistoja. Heistä vanhin kertoo olevansa kirjoittamisen aikaan 83-vuotias, ja nuorin on syntynyt vuonna 1944. Artikkelien pituus vaihtelee kahdesta sivusta yli neljäänkymmeneen. Pisimmissä joskus muisti rönsoyilee yli valitun aiheen rajojen, mikä lienee ymmärrettävää tämänkaltaisissa teksteissä, jotka, paitsi opistohistoriaa, ovat myös henkilöhistoriaa. Tyyli ja näkökulmat vaihtelevat vapaasta tarinoinnista raporttia lähentelevään tarkkuuteen.

Taideaineiden opetuksella on pitkään ollut tärkeä sija kansanopistoissa, niin naapurimaassa kuin täällä meilläkin. Tässä kokoelmassa niitä – lähinnä kuvataiteita ja teatteria – edustavat **Arne Back**, Helliden, ja **Anders Eriksson**, Oscarshamn.

Vapaa-ajanohjaajan koulutuksen kehityksestä 1970-luvulta alkaen kertoo **Egil Boräng**, lähtökohtanaan Kjesäterin opisto. Hän kertoo koulutussuunnitelmien syntyneen läheisessä yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Opiskelijakeskeinen pedagogiikka ja opistodemokratia ilmeisesti ovatkin olleet aikaansa edellä. Käytännön harjoittelu on vastannut paitsi koulutettavien myös ympäristöpaikkakuntien toistarpeita. Kirjoittaja toteaa joidenkin puhasoppisten kansanopistoihmisten kyseenalaistaneen tällaisen ammattiin johtavan koulutuksen kuulumisen kansanopistoon. Asiasta on aikoinaan väitely viikkaastikin. Kouluhallituksen vahvistamassa opetussuunnitelmassa korostetaan kuitenkin, että vapaa-ajanohjaajan koulutuksessa on otettava huomioon juuri kansanopiston erityisedellytykset ja mahdollisuudet.

Göteborgissa sijaitseva Kvinnofolkhögskolan on ehtinyt toimia jo runsaat 20 vuotta. **Agneta Wirén** kertoo aluksi sitä 1970-luvulla edeltäneistä naisten kursseista ja opiston suunnitteluvaiheista. Tarvisijoina nähtiin erityisesti koulutusta vaille jääneet tai vähän kouluja käyneet, huonosti palkatut tai työttömät naiset sekä maahanmuuttajanaiset. Paitsi tietoja ja taitoja he tarvitsivat myös rohkeutta ja itseluottamusta – sekä usein lasten päivähoidon järjestämistä. Tässä yhteydessä syntyi käsite ’feministinen pedagogiikka’, ja 1980-luvulla perustettiin *Nordiska föreningen för feministiska pedagoger*. Samoja aiheita käsiteltiin parissa artikkelissa jo muisteluantologian edellisessä osassa. Kaikki korostavat naisliikkeen voimahahmon **Lilian Hultinin** vastuksia pelkäämättömiä ponnistuksia. Lilianista tulikin sitten naiskansanopiston ensimmäinen rehtori.

Oma lukunsa on omistettu vammaisten kansanopisto-opiskelulle. Siitä kirjoittaa **Kjell Forsvall**, joka on tehnyt varsinaisen elämäntyönsä Härnösandin kansanopistossa. Niille, jotka kyselevät, miten vammaiset integroituvat ”*terveitten*” opistoyhteisöön, hän vastaa: ”*Tässä opistossa ei ole yhtään ’normaalaa yksilöä.*” Niinpä niin, missäpä niitä olisi! Hän toteaa myös, että jos fyysisiä ja sosiaalisia ongelmia ilmenee, korjauksen tarpeessa on miljö, ei ihminen.

Ruotsin kansanopistojen kansainvälisestä toiminnasta käsitellään yhteyksiä Latinalaiseen Amerikkaan. Asialla on **Göran Sallnäs**, tunnetun kansanopistosuvun jäsen. Hän toimi yli 30 vuotta opettajana ja rehtorina LO:n, Ruotsin ammatillisen keskusjärjestön, omistamassa Runön kansanopistossa. Hänen artikkelinsa ”*Latina-merika, Runö och jag*” on jännittävää luettavaa alkaen Chilen sotilavallankaappauksesta ja ensimmäisten chileläisten pakolaisten ilmaantumisesta sekä näiden tapahtumien synnyttämistä tuki- ja solidaarisuustoimista. Kansanopiston kontekstissa tietysti koulutus on ollut keskeisellä sijalla, sekä koti-Ruotsissa että sittemmin myös eri puolilla Etelä-Amerikkaa: kansansivistystä, opintopiiritointia, osuustoimintaa, lukutaitokursseja, erityisiä naisten kursseja ynnä muuta. Kaikkea tätä on kehitetty ja toteutettu yhteistyössä omien maitensa asian- ja tilanteentuntijoiden kanssa, ja monet heistä ovat kotiin palattuaan yhä aktiivisia kansansivistystyössä.

Mediakurssit, jotka nykyisin ovat varsin suosittuja ja tarpeellisia, ovat opistoissa suhteellisen nuori ilmiö. Niitä esittelee Kalixin kansanopiston kokemustensa perusteella **Annalisa Tottmar**.

Pohjoisessa liikkuvat myös **Margareta Sarri ja Rolf Berggård**, jotka kertovat Norrlandin alueen opistojen läheisestä yhteistyöstä huolimatta pitkistä välimatkoista.

Irina Handamirov kertoo ”*lyhyesti lyhytkursseista*”, mutta saa kuitenkin kahdelle sivulleen mahtumaan esimerkkejä siitä, miten on sovellettu ns. 25 %:n sääntöä, eli sitä että ulkopuolisten tahojen järjestämällä kursseilla opiston omalla opettajalla aina tuli olla vähintään 25 %:n osuus opetuksesta.

”Husmorin”, opistoemännän, internaattivastaavan puheenvuoron käyttää **Ingemor Olsson**, joka on työskennellyt pitkään Sigtunan kansanopistossa. Selvästi määriteltäviä toimenkuvaa ei husmorilla menneinä vuosikymmeninä ole ollut (jos lie ollut opettajillakaan!) Opettajakuntaan hän ei ole kuulunut, mutta jokapäiväisen elämän kasvatusvastuuta kyllä kantanut. Opiskelijoiden majoitusjärjestelyt pulmineen ja ristiriitoinen ovat olleet hänen huolenaan. Samoin ovat olleet kontaktit keittiöhenkilökunnan ja monenkirjavan ruokittavien joukon kesken. Opiston tilojen sisustus ja kunnossapito on vaatinut husmorin silmää, kättä ja jalkoja. Suuri haaste on ollut opiston juhlien käytännön järjestelyistä huolehtiminen.

Ei ole aivan tavatonta, että joku kansanopistouralle hakeutunut tai joutunut on saanut ensimmäisen kosketuksensa tähän koulu- muotoon opiston opiskelijana. Tästä on esimerkkejä jo antologian edellisissäkin osissa. Kolmososassa opiskelijankokemuksistaan kertoo **Jörgen Håkansson**, josta myös ”isona” tuli kansanopistonopettaja. Tässä hän keskittyy opilaan elämään Grimslövin kansanopistossa 1950-luvulla. Oi niitä aikoja! Järjestys ja kuri vallitsi. Pojat olivat poikia ja tytöt tyttöjä, mikä näkyi sekä asumisjärjestelyissä, oppiainetarjonnassa että käytännön tehtävissä. Luokahuoneissa ja ruokasalissa istuttiin nimien aakosjärjestyksen mukaisesti aina samoilla paikoilla. Suhde opettajiin oli etäinen, heidän auktoriteettiaan ei kukaan asettanut kyseenalaiseksi. Monille tuon ajan kansanopisto-

opiskelijoille, usein vain vähän pohjakoulutusta saaneille, opisto oli ponnahduslauta jatko-opinnoille. Niinpä he päättäsivät oppikoulun ohjelmaa vastaavia aineita ja eteenpäin päästäkseen joutuivat vielä tenttimään oppimansa ”oikeaan” kouluun. Kuitenkin kaikenkin: vuosien kuluttua Jörgen kiittelee Grimslövin henkeä ja toteaa opistoajan olleen ratkaiseva tekijä myöhemmässä ammatinvalinnassaan.

Mainitsemisen arvoinen on myös antologiaan sisältyvä hallintoviranomaisen näkökulma. **Bo Göthberg**, kouluhallituksen kansanopistotarkastaja, toteaa olleensa lajinsa viimeinen; hallinnon uudelleenorganisoinnissa tuo virka on lopetettu. Hän kertoo myös koko joukon tarkastajanvirkaa edeltäneistä ja seuranneista kansanopistokokemuksistaan. Tarkastajana hän arvelee toimineensa enemmän konsultin kuin kontrolloijan roolissa. Hän myös nimittää itseään kansanopiston sekatyöläiseksi, mikä varmaan ei merkitse työn vähättelyä, vaan pikemmin sen monipuolisuutta ja rikkautta.

Suomalainen lukija tunnistaa muistelmissa paljon tuttua, jos toisaalta myös ihmettelee outoa. Moni seniori-ikäinen kohtaa myös vuosien takaa tuttuja työtovereita. Ruotsin kansanopisto tuntuu tätä nykyä voivan hyvin, ja voimissaan ovat myös veteraanit. Heidän muistelmansa ovat välähdyksiä siitä, miten tähän on tultu. Sarja ansaitsee paikkansa myös meikäläisten opistojen ja opistotyöntekijöiden kirjas-toissa.

EVA LAUNONEN
Kansanopistoseniори
Helsinki

Suomalaisten ihanneikä on useimmiten oma ikä

Psykologian alaan kuuluvassa väitöskirjassaan **Virpi Uotinen** osoitti, että subjektiivinen ikä, eli yksilön oma arvio iästään, on yhteydessä koettuun hyvinvointiin ja terveyteen erityisesti elämän jälkipuoliskolla.

Iäkkäistä haastatelluista noin puolet kuvasi itseään ikäänsä nuoremaksi ja lähes yhtä moni tunsu itsensä ikäisekseen. Pieni, usein muita huonokuntoisempi vähemmistö, piti itseään kalenteri-ikänsä vanhempana. Haastatelluista noin puolet mainitsi senhetkisen ikänsä ihanneiäkseen. Itsensä omaa ikäänsä nuoremaksi ilmoittaneita oli lähes yhtä paljon. Heidän kokemuksensa selittynee ikääntymistä koskevien kulttuuristen uskomusten yksipuolisuudella, jolloin yhä harvempi ikääntyvä löytää niistä itseään.

”Se, että iäkäs henkilö kokee olevansa ikäisensä, kertoo useammin myönteisestä kuin kielteisestä suhtautumisesta omaan ikävaiheeseen. Varsin moni tutkimukseen osallistuneista yli 65-vuotiaista henkilöistä ilmoitti senhetkisen ikänsä ihanneiäkseen.”, Uotinen pohtii.

Tutkimus toteutettiin osana monitieteistä Ikivihreät-projektia, jossa on kartoitettu seuruututkimuksen keinoin mm. yli 65-vuotiaiden henkilöiden terveyttä, toimintakykyä ja elinolosuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia. Haastatteluun osallistui 1 224 henkilöä, joista 663 oli mukana myös tutkimuksen toisessa vaiheessa kahdeksan vuotta myöhemmin.

Väitöskirja on julkaistu sarjassa Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research numero 276, 63s., Jyväskylä, University of Jyväskylä, 2005, ISSN 0075-4625; 276, ISBN 951-39-2236-7.

Ylin hirttäjä vai suurin uudistaja?

Risto Numminen: ”Antakaa minulle 20 vuotta...”. P. A. Stolypin historiografiassa. Saint-Petersburg 2006.

Kansanopistouransa Hartolan (1973-91) ja Länsi-Suomen (1992-2005) opistojen rehtorina tehnyt Risto Numminen väitteli tohtoriksi heti eläkkeelle päästyään. Tutkimukseen hän kulkeutui jo opistotyön ohella: Hartolassa käynnistetty venäjän kielen opetus johdatti Venäjän historiaan ja välivuosi Turkuun muuttoineen käynnisti opiskelun. Gradua seurasi kymmenvuotinen puurtaminen väitöskirjan kanssa työn ohella. Samaa sisua näyttää Huittisissa olleen parilla muullakin.

Tsaarin Venäjän pääministeri (1906-11) P. A. Stolypin on mainio esimerkki siitä, miten historiankirjoitus omaan aikaansa sidonnaisena voi nostaa, laskea, lähes unohtaa ja uudelleen löytää saman henkilön. Aikalaisarvot olivat kovin ristiriitaisia, neuvostohistorian tulkinta yksioikoisen kielteinen ja muiden maiden tutkijoiden näkemykset vaihtelevia nekin. Nyt ollaankin siten toisessa ääripäässä. **Putin** nosti Stolypinin uudistajana **Pietari Suuren** ja **Katariina Suuren** rinnalle, ja erään selvityksen mukaan nykyvenäläinen älymystö pitää häntä Venäjän historian tärkeimpänä valtiomiehenä. Jo monissa aiemmissä arvioissa Stolypin vertautui **Bismarckiin** ainakin pyrkimyksissään vaikka ei tuloksissaan.

Luultavasti jokaista Venäjän historiaa sivunnutta on jäänyt askarruttamaan kysymys, millainen olisi ollut tuon suurvallan kehitys ilman lokakuun vallankumousta ja bolševik-

kien pystyttämää proletariaatin diktatuuria. Vuoden 1905 kuohunnan jälkeen pääministeriksi noussut sisäministeri Stolypin julisti oman ohjelmansa: Järjestys ensin, uudistukset sitten. Antakaa hallitukselle 20 vuotta rauhaa, niin se nostaa Venäjän lännen suurvaltojen tasolle. Uudistaminen oli kuitenkin niin vaivalloista, että sillä vauhdilla olisi tarvittu 80 vuotta. Stolypin murhattiin, vallankumous jatkui ja sai maailmansodan pyörteissä kokonaan uuden suunnan. Kahdeksan vuosikymmentä meni siinäkin.

Stolypin palautti järjestyksen kovin ottein. Terrorismi hillittiin pikaohjelmien avulla, jotka langettivat muutamalle tuhannelle hirttotuomion. Tämä oli vähän verrattuna vallankumousta seuranneisiin uhrlukuihin, mutta Stolypinin solmioksi nimetty hirttonaru jäi päällimmäiseksi häntä käsitteleviin teksteihin.

Stolypinin yhteiskunnallinen peruspyrkimys oli luoda maatalousvaltaiselle Venäjälle keskiluokka, ”raitis ja vankka” talonpoikaisto, lakauttamalla kollektiivinen kyläyhteisöjärjestelmä. Tämä olisi myös vapauttanut ylijäämätalonpoikia työvoimaksi nopeassa nousussa olevaan teollisuuteen ja uudisraivajiksi Siperiaan.

Vaikka Venäjän talouden kasvuluvut olivat komeat, yhteiskunnalliset ristiriidat vain kärjistyivät ja poliittikka säilyi sekasortoisena. Vasemmisto kehittyi yhä selvemmin vallankumoukselliseksi, perustuslailliset porvarit olivat tiukassa oppositiossa ja tsaari sekä suurmaanomat pysyivät nihkeinä kaikille uudistuksille.

Tässä puristuksessa Stolypin itsekin ajautui myötäilemään kansalliskiihkoista oikeistoa. Suomessa Stolypin tunnetaankin toisen sortokauden käynnistäjänä. Oman Bismarckinsa syrjäyttänyt Saksan kei-

sari **Wilhelm** näki Stolypinin johtamassa Venäjässä pelottavan kilpailijan ja kiirehti Saksan varustautumista.

Monien mielestä Stolypin oli hävinnyt poliittisen taistelunsa jo ennen joutumistaan salamurhan uhriksi. Murhayrityksiä kertyi yhteensä 18. Historiankin Stolypin näytti hävinneen, mutta siinä sentään lopputulos on aina auki.

Risto Nummisen tutkimus keskittyy Stolypinia koskevan historiankirjoituksen historiaan ja on siinä käsikirjan kaltainen peruskartoitus, ei välttämättä keveintä kesälukemista. Kirjoittajan iskevä ja selkeä kieli (jonka oikeutuksesta hän on joutunut erikseen taistelemaan!) tekee lukemisen kuitenkin miellyttäväksi. Siihen on varman vaikuttanut pitkä kokemus kansansivistystyöstä.

PÄIVÖ PUHAKAINEN

SUOMEN KANSANOPISTOYHDISTYS -
FINLANDS FOLKHÖGSKOLFÖRENING R.Y.

Annankatu 12 A 18, 00120 Helsinki

.A334

*Kansanopisto - Folkhögskolan -lehti
toivottaa lukijoilleen kaunista kesää!*